rijksuniversiteit groningen

Magazine voor alumni en relaties
Nummer 3, oktober 2017

Broerstraat 5

Johan Poppinga: ‘Sportcentrum topfit naar volgende 50 jaar’

In dit nummer:

Biografie Roosevelt in 1943

Jonge werkers te gretig

Bernhard van Oranje steunt onderzoek lymfeklierkanker

Blockchain onstuitbaar

Duurzaamste onderwijsgebouw

Verder denken over organisatieontwikkeling

Ontwikkelingen op politiek, maatschappelijk, en technologisch gebied leiden ertoe dat het concept 'verandering' steeds meer 'de staat van zijn' wordt, een constante, in plaats van iets tijdelijks. Leiderschap is een cruciale factor in het vermogen te kunnen omgaan met verandering. Het is een voorwaarde geworden om mensen zichzelf te kunnen laten ontwikkelen, waardoor organisaties zich ook kunnen ontwikkelen.

Bent u op zoek naar hoe u uw organisatie het beste kunt optimaliseren? Hoe u het adaptieve vermogen van uw organisatie kunt laten groeien? Een Incompany programma op maat kan daar aan bijdragen.

Samen met u ontwerpen wij maatwerkconcepten die organisatiedoelen dichterbij brengen, door:

- ✓ die docenten en begeleiders in te zetten die aansluiten bij de ontwikkelbehoefte van uw organisatie;
- ✓ werkvormen te gebruiken die passen bij uw wensen en het leerproces ondersteunen;
- ✓ uw medewerkers hun grenzen te laten verleggen.

AOG school of management
amersfoort / groningen

Kijk op **www.aog.nl/broerstraat**

Door u te laten kijken door een verscheidenheid aan academische brillen leert u verder te denken. Dat doen we met programma's en leergangen in bedrijfskunde, general management, HRM, talentontwikkeling, marketing en maatwerk. AOG School of Management is verbonden aan de

rijksuniversiteit groningen

REDACTIONEEL

REDACTIEB5@RUG.NL

Sportinstructeur Johan Poppinga zag duizenden studenten ‘groeien’ dankzij het sporten. Hij heeft nog altijd plezier in zijn werk op het 50-jarige Sportcentrum, getuige de coverfoto. Hij droomt – vlak voor zijn pensioen – van een vernieuwd centrum dat weer decennia mee kan. Dat befaamd biograaf Nigel Hamilton op zijn 72e promoveerde bij het Biografie Instituut van de RUG, getuigt ook van ‘good spirit’. Zijn dissertatie is de kroon op het werk van de Amerikaan. De hobbels in zijn loopbaan – ruzies met de families Kennedy en Clinton, een niet afgemaakte Cambridge-dissertatie – lijken hem gelouterd te hebben.

Teleurstellingen, tegenslag en nederlagen, ze horen bij een succesvolle loopbaan. Dat leerden we al van Nobelprijswinnaar Ben Feringa, die na zijn 65e nog enthousiast verder werkt. Net als Elmer Spaargaren, gesjeesd sociologiestudent in de jaren zeventig, maar uitgegroeid tot ‘hoffotograaf’ van de RUG. Dit jaar glorieerde hij met een prachtig fotoboek en een tentoonstelling van zijn werk.

Het komt dus wel goed met je carrière, als je je hart maar volgt, lijkt de moraal van het verhaal. Overtuig daar jonge mensen maar eens van. ‘Studenten zijn nog even onzeker over het leven als vroeger,’ zegt Poppinga. Wat veranderd lijkt, is dat jonge mensen al zo vroeg zo’n grote druk ervaren om te presteren. Volgens onderzoeker Joost van de Brake kan dat een valkuil zijn. Werkgevers moeten hun jonge personeel hiertegen beschermen, zegt de promovendus – die een briljant sociologiestudent werd na een lange mars langs onder meer het vmbo en een sportopleiding.

Om ambitieuze pas-afgestudeerden wat te steunen bij de start van hun loopbaan, heeft de RUG vorig jaar het Jonge Alumni Netwerk opgericht. Daar kunnen RUG-alumni onder de 35 jaar elkaar ontmoeten en hun ervaringen delen. Laagdrempelig, leerzaam én gezellig.

Wij wensen u een prachtige herfst.

COVER **JOHAN POPPINGA**, SPORTINSTRUCTEUR 50-JARIG SPORTCENTRUM

INHOUD

COVER REYER BOXEM

4
Niet Churchill maar Roosevelt was de held
Gelauwerde Amerikaan Nigel Hamilton promoveert bij Gronings Biografie Instituut.

6
Column
Elmer Sterken, rector magnificus

7
Alumnus in het buitenland
Vietnam

8
Sportcentrum fit voor de volgende 50 jaar
Sportinstructeur Johan Poppinga zag duizenden studenten mentaal groeien door het sporten.

10
Gretigheid valkuil voor jonge werkers
Werkgevers moeten hun jonge mensen meer in bescherming nemen.

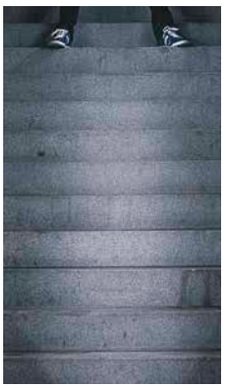

12
Vindicat-senator Troelstra kwam altijd geld tekort
Voorproefje uit het nieuwe boek van Klaas van Berkel *Universiteit van het Noorden, Deel 2*

13
Ain Wondre Stad
Ted van Essen

14
Ondernemende aanpak lymfeklierkanker
Alumnus Bernhard van Oranje steunt UMCG-onderzoek naar lymfeklierkanker.

16
Foto
Uit het scheikundelab van de Nobelprijswinnaar

18
Nederlands duurzaamste onderwijsgebouw
Energy Academy Europe ‘zelfredzaam’ door slim gebruik zon, wind, regen en aarde

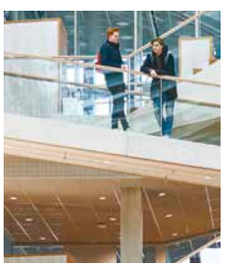

20
De onstuitbare opmars van de blockchain
ICT-jurist Mathieu Paapst verwacht binnen tien jaar inning belastingen via blockchain.

23
De roerige jaren zeventig
Fotograaf Elmer Spaargaren haalt herinneringen op.

24
Alumnus schrijft boek

25
Groningen, ’t kon minder

26
Alumni Actief

27
Jonge Alumni Netwerk
Jonge afgestudeerden verruimen elkaars blik op bijeenkomsten van de RUG.

30
Oraties, Portretten, Colofon

32
Alumni Achteraf
Ruimtelijke wetenschappen

Niet Churchill maar Roosevelt was de held

Correctie op de geschiedenis: Niet Winston Churchill maar de president van de VS, Franklin D. Roosevelt, was het militaire genie in deTweede Wereldoorlog, schrijft **Nigel Hamilton** (73) in zijn dissertatie over Roosevelt in 1943. De gelauwerde Amerikaanse biograaf promoveerde aan de RUG bij Hans Renders, de directeur van het Biografie Instituut. Hij won met zijn boek de Wierenga-Rengerink PhD Prijs 2016.

Het is het jaar 1943 en Franklin D. Roosevelt (FDR), de 32e president van de Verenigde Staten, bezoekt de Amerikaanse troepen in Noord-Afrika en neemt deel aan de Conferentie van Casablanca van de geallieerde leiders. Daar maakt hij zich hard voor een nieuw militair doel van de geallieerden: de onvoorwaardelijke overgave van de Asmogendheden – in het bijzonder Duitsland, Italië en Japan – zonder mogelijkheid tot onderhandeling. Tot nu toe luidt de geschiedenis dat Roosevelt in Casablanca toegaf aan Winston Churchill, premier van Groot-Brittannië. 'Churchill wilde het Middellandse Zee-gebied onder controle krijgen, om zo een open route te houden tot de Britse koloniën. Ik denk niet dat hij veel interesse had in het verslaan van de Duitsers', zegt Nigel Hamilton (1944), biograaf en historicus. Hij promoveerde in 2016 aan de RUG op een dissertatie over Roosevelt in 1943. In dat jaar besloot Roosevelt de Amerikaanse troepen in het gebied rondom de Middellandse Zee ervaring te laten opdoen, voordat ze naar Groot-Brittannië afreisden om het Kanaal over te steken en zo de troepen van Hitler te verslaan. Die strategie bleek uiteindelijk doorslaggevend voor het winnen van de oorlog. Churchill werkte hem in dat jaar continu tegen.

FOTO FRANK MONKIEWICZ

Waarom we dan Churchill collectief herdenken als een groot militair genie en FDR niet? 'Omdat Roosevelt stierf in 1945, en Churchill een begenadigd schrijver was. Hij zag zichzelf als de architect van de militaire overwinning en herschreef de geschiedenis als zodanig', zegt Hamilton.

Correctie op de geschiedenis

In zijn dissertatie gaat Hamilton specifiek in op het jaar 1943, waar historici voorheen weinig aandacht aan hebben besteed. Oorspronkelijk was dat niet het idee, zegt hij. 'Ik wilde FDR als *commander-in-chief*, de hoogste bevelhebber van de Amerikaanse militairen, portretteren. In zeventig jaar had geen enkele historicus hem door die lens bekeken. FDR was altijd de briljante politicus, de staatsman, de milieu-voorvechter, zelfs de postzegelverzamelaar. Maar uit mijn onderzoek blijkt dat hij ook een groot militair strateeg was.' Hamiltons promotor Hans Renders, directeur van het Biografie Instituut, schreef over de dissertatie dat het een 'correctie' op de geschiedenis is. Waarom was dat nodig? Hamilton: 'Het probleem is dat historici proberen patronen te ontdekken in de geschiedenis, haast als statistici. Ze kijken niet genoeg naar gebeurtenissen op microscopische schaal. Dat is wat een biograaf tegenwoordig doet. Die kijkt in detail naar een specifiek persoon. Niet zozeer om een persoonlijkheid in kaart te brengen, maar wél de manier waarop die persoon de wereld om hem heen beïnvloedt. Historici zijn vaak oppervlakkig in hun onderzoek, waar een biograaf haast forensisch onderzoek doet als een rechercheur.'

Wereldorde

Op deze manier te werk gaand legde Hamilton Roosevelts verdiensten bloot. Waar Churchill vooral geïnteresseerd was in het winnen van de oorlog om de oude wereldorde onder Britse heerschappij te herstellen, had Roosevelt andere plannen. 'Hij was bezig met wat er na de oorlog moest veranderen. Hij was voorstander van het oprichten van de Verenigde Naties, met een veiligheidsraad waarin de grote wereldmachten verenigd werden.' In Roosevelts visie waren dat de VS, de Sovjet-Unie, Groot-Brittannië en China. 'Daarin was hij visionair. FDR zag dat China met zijn grootte, bevolking en geschiedenis een zeer grote rol zou gaan spelen op het wereldtoneel.' FDR maakte het niet meer mee. In 1945 (twee weken voor Hitler) stierf hij terwijl hij zich voorbereidde op zijn toespraak voor de oprichtingsvergadering van de VN.

De Verenigde Naties kwamen er. De wereldmachten raakten op politiek vlak verbonden en al snel volgden economische verbintenissen in de vorm van handelsverdragen. In de zeventig jaar sinds de Tweede Wereldoorlog is zo een nieuwe, verbonden wereldorde ontstaan, precies zoals FDR voor ogen had. 'Roosevelt zag Amerika als de lijm die de wereld bij elkaar houdt, en zo is het de afgelopen zeventig jaar geweest.'

Donald Trump

Maar onder president Trump zou daar wel eens verandering in kunnen komen. 'Ik maak me zorgen of deze wereldorde Donald Trump zal overleven', zegt Hamilton. 'Hij is niet erg geïnteresseerd in iets anders dan de lijm die zijn zakenimperium bij elkaar houdt.' Volgens Hamilton zal de rol van Amerika onder Trump afnemen, en zal China machtiger worden, zowel militair als economisch. Dat is al een flinke tijd aan de gang, geeft Hamilton toe, maar 'Donald Trump representeert het ergste aan Amerika, iets naast zijn egoïstische zelf. Een culturele crisis, waarin Amerika faalt in het aanpassen aan de uitdagingen van een veranderende wereld.'

Het komt Hamilton maar al te bekend voor. 'Ik heb het Britse rijk zien afbrokkelen. Het soort isolationisme dat Trump nu propageert

Vervolg op pagina 6 →

'SUCCESS IS NOT FINAL; FAILURE IS NOT FATAL: IT IS THE COURAGE TO CONTINUE THAT COUNTS' (1IR W.L.C. CHURCHILL)

STELLING **NIELS HARLAAR** MEDISCHE WETENSCHAPPEN

‘Roosevelt zag Amerika als de lijm die de wereld bij elkaar houdt’

Vervolg van pagina 5

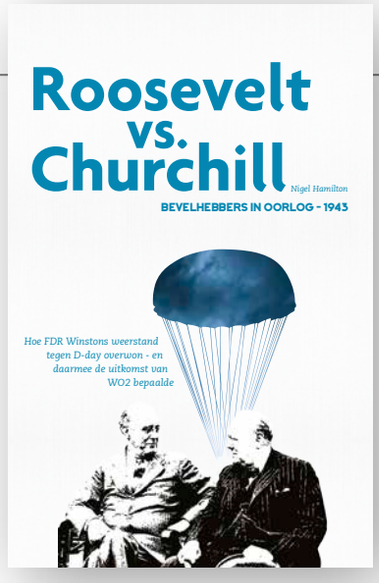

Roosevelt versus Churchill
bevelhebbers in oorlog – 1943
(Vertaling van: Commander in Chief: FDR’s battle with Churchill)
WWW.VEENMEDIA.NL **€ 29,99**

is precies wat Groot-Brittannië deed na de Tweede Wereldoorlog. Met de Brexit is de laatste steen van de ruïne van het Britse rijk geruimd. Dat proces heeft decennia geduurd. En de Verenigde Staten staan nu aan het begin ervan.’

Als Amerika niet langer de lijm is die de moderne wereldorde staande houdt, is een nieuwe wereldoorlog dan mogelijk? Zouden de wereldmachten tegenover elkaar kunnen komen te staan? ‘Ik denk niet dat Amerika direct aan Rusland of China de oorlog zal verklaren,’ zegt Hamilton, ‘maar er schuilt een gevaar in het ontstaan van een kleiner conflict, bijvoorbeeld tussen Amerika en Noord-Korea. Als er geen overeenstemming meer is tussen de wereldmachten, kan zoiets flink escaleren. Dat is immers ook hoe de Eerste Wereldoorlog is ontstaan.’

Groningen

Hamilton had al 27 boeken op zijn naam toen hij op zijn 72e promoveerde. Met boeken over onder andere John F. Kennedy en Bill Clinton verwierf hij faam als biograaf, ook al waren de families van zijn onderwerpen – Kennedy en Clinton – niet altijd even gecharmeerd van zijn werk. Ondanks zijn uitgebreide CV als biograaf, historicus en docent, was Hamilton niettemin nooit gepromoveerd. ‘Ik was vijftig jaar geleden in Cambridge begonnen aan een dissertatie over de Berlijnse Conferentie van 1884, maar heb die nooit afgemaakt,’ zegt hij. ‘Ik zette het project in de ijskast en dacht er niet meer aan.’ Maar in de herfst van zijn loopbaan, als gearriveerd biograaf, kreeg hij behoefte aan stevige, deskundige feedback op zijn werk. Hans Renders kende hij uit het internationale biografencircuit als een kritisch wetenschapper. Wat zijn uitgevers hem niet gaven, kon hij krijgen door bij Renders te promoveren. ‘Ik vond het prachtig om dat in Groningen te doen. De stad is fantastisch en het instituut zeer gerenommeerd. Het enige wat ik niet leuk vond, was de verdediging. Er waren teveel professoren die moeilijke vragen stelden. Toen ik eindelijk “hora est” hoorde, was ik blijer dan ik me in tijden had gevoeld.’

STERKEN STELT

Meer halen uit de digitalisering

OPGETEKEND DOOR MARJAN BROUWERS

Na een plezierig verlopen KEI-week vond op 4 september de traditionele opening van het Academische Jaar plaats met deze keer ‘de digitale samenleving’ als thema. Een mooie gelegenheid om in die prachtige Martinikerk te laten zien hoe de academische tradities uitstekend samengaan met moderne ontwikkelingen. Zo maakte ik van de techniek gebruik om de aanwezigen in de kerk te laten meedoen aan een online peiling op hun telefoon. Een prachtig gezicht: al die hoogleraren in toga met hun smartphone paraat.

Onze alumnus economie Pim van der Feltz, CEO van Google Benelux, sprak over de toekomst van de digitale samenleving. Hij weet nog goed hoe hij 35 jaar geleden op de fiets zijn weg zocht door Groningen, de geur van de Suikerfabriek opsnuivend en met zwetende handen van de spanning. Wij zijn vereerd dat hij ons meenam in zijn overtuiging dat de digitale technologie de wereld beter zal maken. Veiliger en schoner, dankzij ontwikkelingen als de zelfrijdende auto. Gezonder, doordat meer mensen toegang krijgen tot medische zorg. Duurzamer, dankzij slimme systemen die er bijvoorbeeld voor zorgen dat we minder voedsel hoeven weg te gooien.

Universiteiten horen een essentiële rol te spelen in de ontwikkeling van de digitale samenleving, is zijn overtuiging en ik ben het daar volledig mee eens. Onze core business blijft het overbrengen van kennis, zodat studenten vanuit de theorie problemen leren oplossen, vragen stellen en nieuwe kennis aanboren. Maar hoe kunnen we de ICT slimmer gebruiken om ons onderwijs te verbeteren? Uit onderzoek van Benjamin Bloom weten we dat de beste leerprestaties worden behaald als studenten één-op-één onderwijs volgen. Dergelijk onderwijs is in ons systeem veel te duur en dus onmogelijk. Toch verwacht ik dat we die persoonlijke aanpak kunnen benaderen met behulp van ICT, door inclusie, activering en personalisering. Inclusie houdt in dat we de ICT gaan gebruiken om studenten zich welkom te laten voelen in onze academische gemeenschap. Activering betekent dat de ICT studenten meer uit hun studie laat halen. Docenten en studenten kunnen bijvoorbeeld online in discussie gaan over een video of tekst die voorafgaand aan een college online is gezet. Tijdens het college kan de docent er dan nader op ingaan. Hoe actiever je bent, hoe meer je leert. Bovendien willen we het onderwijs meer personaliseren: de systemen laten ons zien hoe actief een student is, of hij achterloopt, of aansporing nodig heeft. Docenten kunnen zo heel gericht online feedback aan studenten geven, zodat ze niet pas na het tentamen weten hoe ze ervoor staan.

Om even terug te komen op de toespraak van Van der Feltz: de toekomst is voor de huidige studenten minder voorspelbaar dan vroeger. De digitale samenleving biedt in alle sectoren meer mogelijkheden, maar minder duidelijkheid. De vraag hoe studenten zich het beste kunnen voorbereiden op die toekomst beantwoordde hij als volgt: ‘Leer nieuwsgierig te zijn, leer te onderzoeken en leer te leren en zorg dat je altijd nieuwsgierig blijft. Denk groot en blijf leren.’ Een advies dat ik van harte onderschrijf.

Elmer Sterken, rector magnificus

ELLIS ELLENBROEK

FOTO SHUTTERSTOCK

Floating Market in Can Tho

Chau Le Thi Nguyet

FOTO PRIVÉ

‘Ik ben geduldiger geworden met vreemdelingen die de weg vragen’

In Nederland noemt iedereen haar Chau. Prima, zegt Chau Le Thi Nguyet. Maar op een familiereünie is het beter van niet. Al haar broers en zussen heten ook Chau namelijk. Nguyet, is meer haar voornaam. Het is lastig uit te leggen, die Vietnamese namenregels.

We mailen en skypen. Chau Le Thi Nguyet (44), geboren aan het eind van de Vietnamoorlog (1955-1975), was deze zomer nog in Groningen, op uitnodiging van de RUG. We lopen elkaar net mis voor een live ontmoeting.
Ze skypet vanuit huis. Een groot huis, vindt ze zelf. Vier verdiepingen hoog, in een nieuw deel van de stad Can Tho, in het Zuiden van het land. Het is er rustig wonen, behalve als de buren een karaokeparty vieren. Ze woont er met haar Nederlandse man Claas (46) en hun dochter Ban Mai (9). Claas – zoon van Berend Vis, oud-hoofddocent bij rechten en ooit kwartiermaker in Vietnam voor de RUG – is door zijn werk in de internationale scheepvaart maandenlang van huis. Het wordt november dat ze hem weer zien. Maar ieder weekend leest hij zijn dochter Nederlandse boeken voor, dankzij het internet. Het meisje giechelt op de achtergrond dat haar vader slechts één woord Vietnamees kent: Troi oi. Chau: ‘My God, betekent dat, en hij roept het vooral als ik iets zeg of doe waar hij met zijn verstand niet bij kan, wat regelmatig voorkomt.’

Chau is al negen jaar decaan van de Rechtenfaculteit van de Can Tho University. Na de hereniging van Noord- en Zuid-Vietnam in 1975 leidde de rechtenfaculteit in Can Tho een slapend bestaan tot halverwege de jaren negentig. Met ontwikkelingsgeld van het Rijk hielp de RUG de faculteit weer in de benen.
In september 1996 kwam Chau, afgestudeerd aan de universiteit van Ho Chi Minh, voor een master naar Groningen. Op een maandag, in alle vroegte, arriveerde ze bij het International Student House in de Moesstraat. Een Canadees meisje zat te ontbijten. Met een mes in haar hand liep ze op Chau af, om haar te omarmen. ‘Op dat moment wist ik dat ik veel regeltjes die ik van mijn vader geleerd had, bijvoorbeeld over messen en vorken, los kon laten. Vrijheid!’

In 2006 promoveerde ze in Groningen op het vennootschapsbelastingsysteem van Maleisië, de Filippijnen en Vietnam. Maar terug in Vietnam maakte het belastingrecht plaats voor een managementfunctie. Ze beschouwt het als een eer en de normaalste zaak van de wereld om als bestuurder iets terug te doen voor haar universiteit. Maar negen jaar decaan is wel lang, bekent ze. Ze mist haar vak en twijfelt over nog een termijn.

Haar buitenlandervaring heeft haar veranderd. Het zou niet goed zijn als dat niet zo was, vindt ze. Zomaar een voorbeeld: ‘Ik ben geduldiger geworden met vreemdelingen die de weg vragen,‘ zegt ze, indachtig de talloze keren dat ze zelf verdwaalde en hulp nodig had. Gasten uit Nederland hebben dus een prima gids aan haar: bij Chau achterop de scooter – Vietnamees vervoermiddel bij uitstek – naar de floating market, een Boeddhistische tempel of de massagesalon. Al viel dat laatste geluk nog maar twee bezoekers ten deel: ‘Een vrouwelijke RUG-collega die brak was door de lange vliegreis, en mijn schoonmoeder.’

Dubbellaags met glazen tussenvloer, staat gekrabbeld op een post-it op een bord in het Sportcentrum. Een andere post-it rept van energieneutraal. Bezoekers van het slotfeest bij het vijftigjarig bestaan van het centrum, afgelopen september, konden op gekleurde briefjes een toekomstfantasie noteren. Binnen afzienbare tijd wordt het centrum verbouwd. Sportinstructeur **Johan Poppinga** plakte geen briefje. Maar een buitenbad in het Reitdiep, op een steenworp van het complex, zou hij mooi vinden. En een stilteruimte ook.

ELLIS ELLENBROEK REYER BOXEM

WWW.ACLOSPORT.NL

Sportcentrum fit voor de volgende 50 jaar

Johan Poppinga (64) was coördinator van de lustrumactiviteiten. Het is een van zijn laatste klussen, na bijna veertig dienstjaren trekt hij eerdaags de deur achter zich dicht. In het volste vertrouwen dat zich vijftig nieuwe mooie jaren aandienen. 'Zeker. Wel honderd.' Het Sportcentrum is uitgegroeid tot een onmisbare constante in de moderne RUG-historie, maar ook voor de stad Groningen. Het mag wel eens gezegd worden: De stadse economie profiteert flink van alle studentensportclubs. Poppinga: 'De Knickerbockers is een van de grootste seniorenvoetbalverenigingen van Noord-Nederland, met acht damesteams en achttien herenteams. Roeivereniging Gyas heeft dik duizend leden. Dat zijn grote clubs. Al die teams hebben allemaal hun kroegjes en ze gaan uit eten als ze kampioen worden. Dat geeft de horeca in de stad een enorme boost.'

Lappendeken

'Uitgeleefd', zegt Poppinga onomwonden als we praten over de accommodatie Blauwborgje 16, op de Zernike Campus, vroeger Paddepoel geheten. Hoe anders was dat toen hij in de jaren zeventig van de vorige eeuw als ALO-student kennis maakte met het complex. Student Poppinga had er ritmische gymnastiek in zaal 1, judo in zaal 2 en basketbal in de Struikhal. 'Gelakte houten entreedeuren. Een glimmende linoleumvloer met een mooi motief erin.' Maar de vloer werd vervangen door iets blauws dat makkelijk te dweilen was. Een tennishal werd bijgebouwd, heel welkom, maar 'een soort blikken doos'. Vandaag de dag is de huisvesting een lappendeken, met wat gehuurde zaaltjes elders, een fitnessgelegenheid naast het station ('ACLO Station') en een zwembad elders op de Zernike Campus, in het Willem-Alexander Sportcentrum van de Hanzehogeschool, onderkomen van de ALO.

ACLO-kaart

Uitgeleefd. Het klinkt onaardig. Maar eigenlijk is het een enorm compliment. Want het wil wel zeggen dat duizenden en duizenden studenten en medewerkers door de jaren heen het Sportcentrum hebben gevonden en intensief gebruikt. Zelfs op de vrijdagavond van het lustrum-eindfeest slaan tennissers hun ballen bij lantaarnlicht op de buitenbanen. Binnen werken fanatiekelingen zich in het zweet in de cardiofitness, terwijl even verderop in de Struikhal genodigden zitten te eten en drinken.

De formule is nog steeds: Universiteit – en sinds 2000 ook de Hanzehogeschool – financieren het centrum, de trainers en het materiaal. De ACLO, overkoepelend orgaan van de studentensporters, is de grootste gebruiker. In de volksmond worden de termen ACLO en Sportcentrum door elkaar gebruikt. Het aantal ACLO-kaarten dat vorig jaar verkocht werd was 18.006, het Sportcentrum droomt ervan de 20.000 aan te tikken. Zo'n ACLO-kaart is het toegangsbewijs om bij een vereniging lid te kunnen worden of gebruik te maken van een van de vele algemene uren. Al blijven er smokkelaars die gratis naar binnen glippen, in de hoop niet gecontroleerd te worden. Johan Poppinga was ooit ook een smokkelaar, tegen wil en dank. 'In mijn tweede jaar ging ik voetballen bij de Knickerbockers. Ze hebben toen een kaart voor mij nagemaakt. Voor hbo-studenten was het Sportcentrum in die tijd nog niet toegankelijk.'

Klimcursus

Als docent Lichamelijke Vorming en Sport heeft hij in veertig jaar van alles en nog wat gegeven. Ook was hij trainer van de voetbalmannen van Forward, en de vrouwen van de Knickerbockers. Zijn de studenten veranderd? 'Niet echt. Ze zijn nog even onzeker over het leven. Wel vind ik ze jonger geworden.' Dat laatste kan natuurlijk komen omdat hij zelf – al zou je het niet zeggen – de zestig voorbij is. Maar het heeft ook te maken met de ingekrompen studieperiode. 'Ik zie ze soms maar tot hun tweeëntwintigste.'

De studenten fysiek aanspreken, en zien hoe ze daardoor groeien, dat is het mooie van het instructeurswerk. 'Een klimcursus geven aan iemand met hoogtevrees. Als hij of zij tot bovenaan het dak klimt, is er een overwinning behaald, dat wil je niet weten. En dat heb jij dan begeleid!'

De waarde van het Sportcentrum is ook de laagdrempeligheid. Oké, de wanden zijn behangen met foto's van roeiers, schaatsers, schermers, turners, die de Olympische Spelen haalden. Maar topsport is op Blauwborgje 16 niet het handelsmerk. Dat is laagdrempeligheid, zegt Poppinga. Het brede aanbod biedt elk wat wils. 'Je kunt slechte ervaringen hebben met gymnastiek op een middelbare school. Omdat je dingen niet kunt, of wordt overgeslagen. Maar zo gauw je studeert kun je vrijblijvend naar een groepsles waar zestig man staan en dan maakt het niet uit of je een pukkeltje meer of minder hebt. Je kunt op een laag niveau volleyballen met lui die er ook geen hout van kunnen.'

Bommen ter ziele

Generaties studenten kennen Johan Poppinga vooral als BoM-docent. Bewegen op Muziek – afgekort bommen – was dé publiekstrekker in de jaren tachtig en negentig. In 1986 moest Poppinga zelfs een les stilleggen omdat door de grote opkomst een zuurstoftekort dreigde in de Struikhal. Maar het allround bommen kreeg concurrentie van moderne varianten – zumba, bodyfit, pilates, poweryoga –, elk met een eigen schare fans. Bewegen op Muziek is een paar jaar geleden uit het rooster geschrapt.

Bouwvakkers

Terug naar de nieuwe jas, de toekomst. Poppinga voorspelt dat het geen twee jaar meer duurt voor de bouwvakkers beginnen. In december bepalen de Colleges van Bestuur van RUG en Hanze een richting. Het kan alle kanten opgaan. Nieuwbouw, renovatie. Iets er tussenin. Een andere plek.

'Ik denk dan: Dan fiets je er maar tien minuten over!'

'We kunnen niet tevreden zijn met een likje verf', zegt de directeur van het Sportcentrum, Hendrike Schut, in het jubileummagazine Sportcentrum Illustrated: 'We zijn op zoek naar een concept waar we weer jaren mee vooruit kunnen.' Een concept dat logischerwijs aanhaakt bij healthy ageing, speerpunt van zowel universiteit, Hanzehogeschool als het Universitair Medisch Centrum (UMCG). Schut ziet wel voor zich hoe een Sportcentrum expertisecentrum wordt voor *healthy habits,* voor gezond ouder worden.

Binnenstad

Wat de studenten graag willen, weet Johan Poppinga wel. Iets in de binnenstad, binnen de diepenring. 'Studenten hebben in elk klanttevredenheidsonderzoek geklaagd over de bereikbaarheid. Men vond en vindt de ACLO altijd té ver weg. In mijn optiek is dat perceptie. De gemiddelde fietstijd is tussen de tien en de vijftien minuten. Ik denk dan: Dan fiets je er maar tien minuten over!'

Steeds meer jonge mensen met een baan ervaren stress. Promovendus **Joost van de Brake** (30) raadt werkgevers aan om hun jonge medewerkers de eerste jaren in bescherming te nemen. Laat hen niet meteen aan allerlei verschillende projecten werken, al is dat tegenwoordig gebruikelijk en al willen ze dat zelf nog zo graag.

JURGEN TIEKSTRA JOOST VAN DE BRAKE (ZELFPORTRET) ONDERZOEK BLOGS OP WWW.RUG.NL/HRM-OB/BLOGGEN

Gretigheid valkuil voor jonge werkers

De harde schijf die hij gebruikt is extra beveiligd, de computer heeft geen internetverbinding en alle persoonlijke gegevens zijn geanonimiseerd. Om zijn onderzoek te doen moet Joost van de Brake een heel protocol hanteren. 'Supervertrouwelijk', noemt hij de informatie die hij verzamelt voor zijn onderzoek naar menselijk gedrag in werkomgevingen. Hij verwerkt bijvoorbeeld de prestatiebeoordelingen van individuele werknemers, opgesteld door hun chefs, evenals vragenlijsten waarop diezelfde medewerkers hebben moeten invullen hoe ze hun werkplek ervaren.
Multiple Team Membership: werken in meer dan één team tegelijk. Dat alledaagse fenomeen op de werkvloer is het brandpunt van het promotieonderzoek van Joost van de Brake. Werken in meerdere teams op hetzelfde moment is uiterst normaal geworden, zowel in grote bedrijven als in overheidsinstanties. Dat heeft zijn voor- en zijn nadelen, zo kan Van de Brake aflezen aan de cijfers die hij heeft verzameld. Vooral jongere werknemers worstelen ermee. De gevolgen daarvan zijn ongezonde stress en ziekte-uitval.

Ziekteverzuim voorspellen

'Als je veel verschillende projecten tegelijk moet *handlen*, dan krijg je te maken met veel verschillende verwachtingen, met meerdere cliënten, meerdere projectleiders en veel collega's', legt hij uit. 'Daardoor wordt het werk heel complex. We zien dat mensen met weinig werkervaring, jonge mensen dus, daar veel minder goed mee omgaan dan mensen met een bovengemiddelde werkervaring. Voor die laatsten is het juist iets positiefs: voor hen is het uitdagend, vergroot het hun netwerk, maakt het hun werk interessanter. Maar voor jongeren zorgt het voor stress, en dat leidt tot ziekteverzuim.'
'Wat je echt wilt voorkomen', zegt Van de Brake, 'is rolambiguïteit. Dat is ontzettend slecht.' Met die term, rolambiguïteit, verwijst hij naar de ervaring van een werknemer die in verwarring is over wat nou precies van hem of haar verwacht wordt.

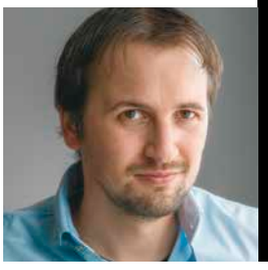

Joost van de Brake (1986) begon op het vmbo, deed onder meer het CIOS (School voor Sport & Bewegen), behaalde aan de RUG zijn bachelor (cum laude) en master (summa cum laude) sociologie en volgde daarnaast het Honours College programma (Ba en Ma). Sinds 2013 doet hij promotieonderzoek naar Multiple Team Membership binnen werkomgevingen, bij de afdeling Human Resource Management & Organizational Behaviour van de Faculteit Economie en Bedrijfskunde van de RUG. Als amateurfotograaf publiceert hij foto's op diverse internetsites.

De promovendus draait een kwartslag met zijn bureaustoel en buigt zich naar zijn computerscherm om zijn onderzoeksgegevens af te lezen. Hij stelde werknemers bijvoorbeeld de vraag: 'in hoeverre is het duidelijk wat van jou verwacht wordt?' 'Als je daar een één op scoort, op een schaal van één tot tien, dan voorspel ik dat jij daardoor 42 uur per jaar ziek bent', zegt hij. 'Als je een vijf scoort, dan is dat zes uur. Als je een tien scoort, is dat nul uur.'
'We zitten nu met bedrijven om de tafel om hun eigen medewerkersonderzoeken beter in te gaan richten', vertelt hij. 'Want organisaties vinden het heel interessant als je zegt: "We kunnen het ziekteverzuim bij jullie voorspellen." Dat laatste is de crux.'

Gretig

Van de Brake denkt dat onervaren werknemers de eerste twee, drie jaar in bescherming genomen moeten worden. Alleen al omdat het een tijd duurt voordat nieuwe mensen 'gesocialiseerd' zijn op hun kersverse werkplek: het duurt even voordat iemand de gewoontes en rituelen van een nieuwe organisatie heeft leren kennen.
Maar die kalme aanlooptijd ontbreekt geregeld, juist omdat jonge werknemers gretig kunnen zijn. 'Uit onderzoek blijkt dat jonge mensen vaak wat proactiever zijn: ze zijn heel gemotiveerd, ze willen van alles en ze vragen meer om *feedback*. Dat is heel positief. Daarom kunnen werkgevers ook heel enthousiast zijn over jonge mensen. Ik heb meerdere managers gevraagd: "Wat doe je als hier nieuwe werknemers binnenkomen?" Heel vaak krijg ik dan als antwoord: "Die proberen we zoveel mogelijk te betrekken bij wat we hier aan het doen zijn, dus die stel ik voor aan meerdere mensen, aan meerdere cliënten en ik laat ze alvast aan wat projectjes werken." Die nieuwe mensen werken zodoende direct al aan verschillende dingen tegelijkertijd. Dat zie ik ook in de cijfers: meer projecten tegelijk zie je bij nieuwe medewerkers niet veel minder dan bij oudere.'

Stress neemt toe

'Ja, stress is echt een *hot topic* nu', zegt Van de Brake, die in zijn eigen mailbox van de universiteit ook met regelmaat aankondigingen krijgt van nieuwe mindfulness- en stressregulatiecursussen. Cijfers wijzen uit dat

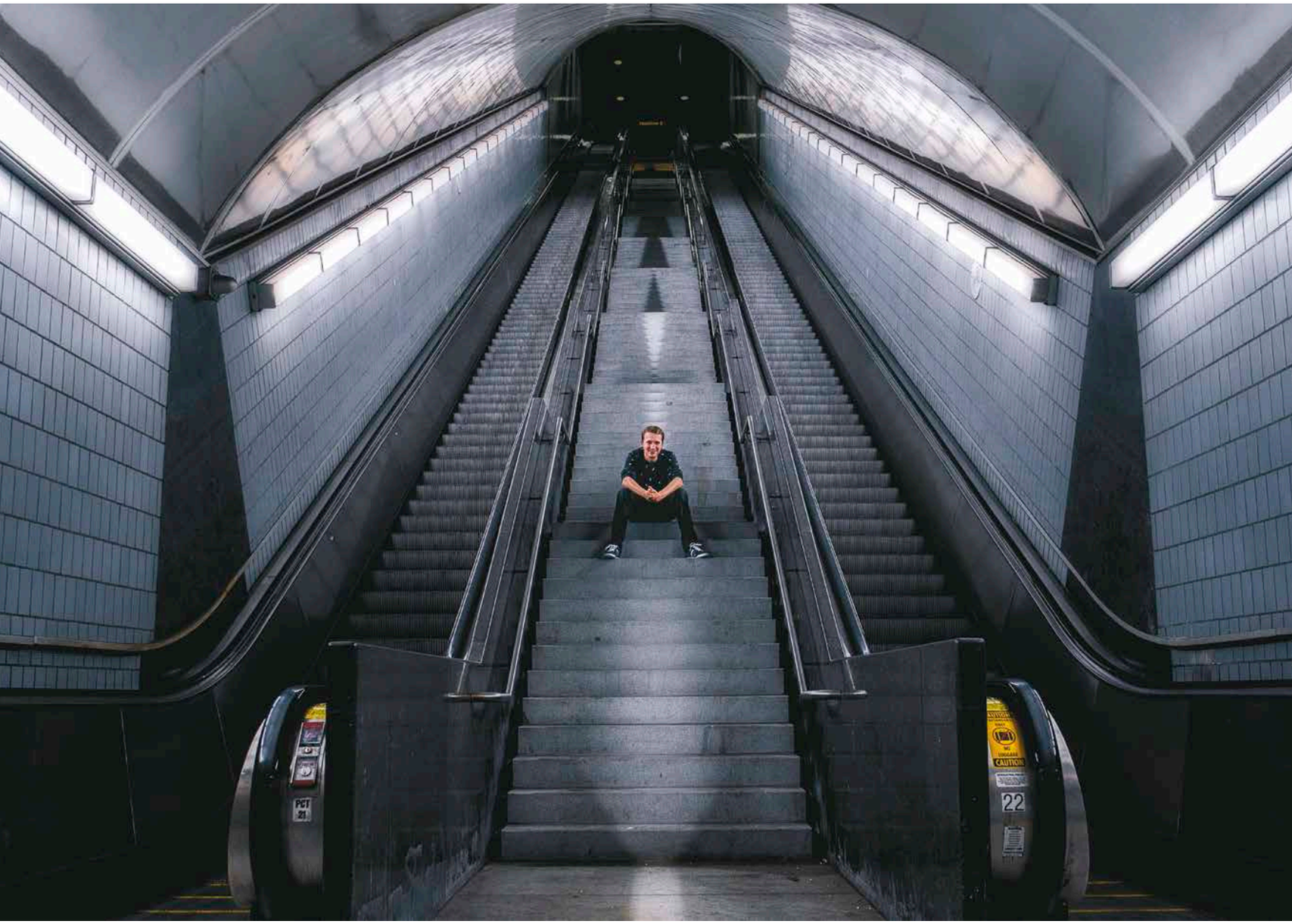

stress onder jongeren toeneemt. ‘In 2014, bleek uit een onderzoek, ervoer 84 procent van de werkende jongeren stress in het werk. Dat was een stijging van vier procent ten opzichte van het jaar ervoor.’ Een reden voor die toename kan de economische crisis van 2008 zijn geweest, die het moeilijker maakte een baan te vinden en vervolgens ook te behouden. De overheid trekt zich de stress van de Nederlandse werknemer aan en is om die reden subsidies gaan verstrekken: afgelopen zomer zette het ministerie van Sociale Zaken een bedrag van 12,5 miljoen euro opzij, ‘voor projecten om werkenden langer gezond en vitaal aan het werk te houden’.

Los hiervan merkt Van de Brake dat bedrijven gespitst zijn op onderzoek naar het wel en wee van hun personeel. Zo voert hij zelf zijn promotiestudie uit bij een grote kennisinstelling in het land, die meer inzicht wil in de stemming van haar werknemers. Want voor elke organisatie geldt: weinig ziekteverzuim is goud waard.

‘We kunnen het ziekteverzuim bij bedrijven voorspellen’

Rolambiguïteit

Ironisch genoeg zijn ook universiteiten zelf plekken waar de stresshormonen hoog kunnen oplopen. Joost van de Brake draait vrolijk op zijn bureaustoel, in zijn werkkamer op de derde verdieping van het Duisenberg Gebouw op het Zernikecomplex. Zijn onderzoek loopt goed en zijn nabije toekomst oogt rooskleurig. Maar dat was anders aan het begin van zijn promotieonderzoek, eind 2013. ‘Rolambiguïteit komt veel voor bij promovendi’, zegt hij. ‘Je ziet er ook best veel afhaken, want in het begin heb je veel negatieve stress. Zo gaat het meestal: je hebt een goede masterscriptie geschreven. Dat is allemaal mooi. Dan ga je

Vervolg op pagina 14 →

Vervolg van pagina 13

promoveren en in heel veel gevallen moet je zelf maar een project bedenken. Schrijf maar een voorstel, wordt gezegd. Je krijgt daarna constant de feedback dat het niet goed is: je voorstel is wetenschappelijk gezien niet interessant genoeg, of je hebt niet goed nagedacht hoe je je data gaat verzamelen. Het is lastig iets te bedenken wat nog niet is onderzocht, maar wel interessant is.'

Geluk

Zelf viel Joost van de Brake in 2013 op met zijn masterscriptie over statusinconsistentie. Hierin schreef hij over de 'frustrerende spanning' die werknemers ervaren als er een duidelijk verschil zit tussen hun prestige binnen het bedrijf waar ze werken en de hoeveelheid vriendschappelijke contacten met collega's. Met zijn onderzoek won hij de scriptieprijs van De Nederlandse Sociologische Vereniging. Dat was een opmerkelijke prestatie, na een schoolcarrière die begon op het vmbo ('ik was niet zo'n gemotiveerde middelbare scholier') en eindigde bij de studie sociologie aan de RUG.

De heilige graal: een werkzaam leven zonder negatieve stress

Tijdens die studie kwam hij in aanraking met onderzoeken die de arbeidende mens als vertrekpunt namen. 'Een groot deel van iemands levensgeluk ontstaat via iemands werk', vertelt hij over wat hij toen leerde. 'Ik had in die tijd een vak dat Geld en Geluk heette en over geluksonderzoek ging. De vraag was in hoeverre dat geluk samenhangt met iemands inkomen. Dat is nog steeds de centrale vraag. Dat komt doordat het vakgebied sociologie deels ontstaan is als reactie op de economische wetenschap. Die kijkt vooral naar financiële welvaart en kapitaal, maar sociologen zeggen: "oké, maar zijn dat uiteindelijk de belangrijkste drijfveren van mensen?"
De vraag stellen is hem beantwoorden: een werkzaam leven zonder negatieve stress is het hoogste goed. Dat is de heilige graal.'

Vindicat-senator Troelstra kwam altijd geld tekort

KLAAS VAN BERKEL UNIVERSITEITSMUSEUM

De latere politicus Pieter Jelles Troelstra komt als student en Vindicater uitvoerig aan bod in deel twee van *Universiteit van het Noorden*. Hoogleraar Klaas van Berkel geeft alvast een voorproefje van zijn boek dat 28 oktober verschijnt.

De leider van de Nederlandse sociaaldemocraten begin vorige eeuw, Pieter Jelles Troelstra, was ooit student in Groningen. Hoewel hij van bescheiden afkomst was, leefde hij zich als student en als lid van Vindicat helemaal uit. Hij studeerde rechten tussen 1882 en 1888, de gouden jaren van het Groningse studentencorps. Het corps kreeg toen voor het eerst – dankzij de reünisten – de beschikking over een eigen gebouw voor de sociëteit Mutua Fides, prominent aan de noordzijde van de Grote Markt. Troelstra, die over enig literair talent beschikte, dichtte voor de gelegenheid een feestcantate. Hij liep alle feesten af, was overal lid van, schreef veel voor de *Groningsche Studentenalmanak* en werd gekozen in de senaat van Vindicat. En natuurlijk deed hij mee aan de maskerade van 1884, toen hij verkleed als de Friese dichter Gysbert Japicx door de straten van Groningen paradeerde.

Studieschulden

Dat alles kostte hem handenvol geld; steeds had hij te weinig en moest hij links en rechts bijlenen. Hij was al lang fractieleider van de SDAP in de Tweede Kamer toen hij nog bezig was zijn studieschulden af te betalen. Maar waren het voor de latere socialist verloren jaren? Zeker niet. Als bestuurslid van de Juridische Debatingclub van Vindicat nodigde hij bijvoorbeeld progressief liberale hoogleraren als H.L. Drucker – later Kamerlid – en P.W.A. Cort van der Linden – later minister-president – uit om te spreken over hun meer sociale opvatting van het recht. En daar leerde Troelstra veel van. Zelfs zijn carrière als corpsdichter kwam hem later als volksmenner nog goed van pas. Nog in 1924 herinnerde iemand aan het bezoek dat Troelstra decennia daarvoor als senator had gebracht aan het gezin van de pedel van Vindicat, waar net een kind was geboren. 'Troelstra had nog nooit zóó geestdriftig gespeecht als toen hij eenigen tijd na de komst van een nieuwe wereldburger bij een officieel bezoek aan huize Kampinga de loftrompet stak over Moeder, kind en baker.' Wie zou ooit van Troelstra hebben gehoord als hij geen lid van Vindicat was geweest?

Universiteit van het Noorden Deel 2

In de driekwart eeuw tussen 1876 en 1945 ontstond in Nederland de klassieke universiteit: de universiteit waarin de hoogleraren alles voor het zeggen hadden, waar de studenten in zalige onmaatschappelijkheid hun gang konden gaan en waarin wetenschap een hoge morele, vormende betekenis had. In het tweede deel van Universiteit van het Noorden. Vier eeuwen academisch leven in Groningen vertelt Klaas van Berkel, met oog voor de grote lijn én het sprekende detail, die bewogen geschiedenis. De Groningse universiteit was een waardige representant van deze inmiddels verdwenen universiteit, waar nog vaak met nostalgie naar wordt teruggekeken.

Klaas van Berkel **Universiteit van het Noorden. Vier eeuwen academisch leven in Groningen / Deel 2 De klassieke universiteit 1876-1945**
€ 49,– WWW.VERLOREN.NL

Groningen. Universiteit. Maar ook talloze straten, huizen, bruggen, pleinen waar herinneringen liggen. Bekende oud-RUG-studenten vertellen over hun speciale plek.

ELLIS ELLENBROEK ELMER SPAARGAREN
OMROEP MAX (PORTRET)

‘Om één uur ’s middags gingen wij aan de sherry’

Ted van Essen (68);
als Dokter Ted al sinds 2008 wekelijks met een medisch onderwerp te gast in het programma Tijd voor Max, van Omroep Max op NPO 1, www.dokterted.nl; huisarts in Amersfoort tot 2016; studeerde in Groningen geneeskunde van 1967 tot 1974; promoveerde op de griepprik in 1995.

Speciale plek
het eerste virologielaboratorium, Antonius Deusinglaan

‘Ik was een redelijk goede student en werd daardoor na het behalen van mijn kandidaats gevraagd om student-assistent te worden bij professor Wilterdink. Jan Berend Wilterdink (1926-2002) was de eerste hoogleraar virologie die Groningen had. Voor zijn benoeming in 1970 vielen de virussen onder microbiologie. Wilterdink moest zijn eigen laboratorium opzetten aan de Antonius Deusinglaan en ik heb daar als student-assistent aan meegewerkt. Samen met Marian Swier. Haar had ik in mijn eerste jaar ontmoet bij het practicum ratten uit elkaar halen. Vanaf het moment dat de ballen van de rat tevoorschijn kwamen en ze vroeg “Hé, wat zijn dat nou?” ging het goed tussen ons. Zij is nog altijd mijn vrouw. Marian en ik hebben twintig jaar samen een grote praktijk gehad.

Als student-assistent waren wij vooral betrokken bij het kweken van virussen. Tegenwoordig gaat dat niet meer zo, maar toen ging het via weefselkweek in een soort platgeslagen wijnflessen. Wij onderhielden die flessen. Vrijdags om één uur ’s middags gingen wij in dat lab aan de sherry, tot ’s avonds laat. Professor Wilterdink hield erg van sherry. En wij ook. Wij waren ook ongelooflijke zuiplappen in die tijd, zoals alle studenten.

Met virussen heb ik lange tijd niets meer gedaan. Ik ben huisarts geworden. Maar in de jaren negentig ben ik onderzoek gaan doen, en gepromoveerd op een virusonderwerp. Griep, en dan vooral de griepprik bij ouderen. Dat was puur toeval: Het begon ermee dat ik in het ziekenhuis een presentatie moest geven en een enquête onder lokale huisartsen verzon over de griepprik, het was op dat moment net vaccinatietijd. Mijn proefschrift, waarin ik pleit voor een betere organisatie van de vaccinatiecampagne om de opkomst te vergroten, kreeg veel media-aandacht. Zodoende werd ik later gevraagd televisiedokter te worden.’

‘EEN GESLAAGD PROMOVENDUS BEZIT DE PERFECTE MIX VAN GEDULD EN ONGEDULD’
STELLING **HARM VAN DER HORN** MEDISCHE WETENSCHAPPEN

Afgelopen zomer bezochten **Bernhard van Oranje** en zijn compagnon **Menno de Jong** in het UMCG de afdeling Pathologie en Medische Biologie, om kennis te maken met het onderzoeksteam van hoogleraar **Anke van den Berg** en **Joost Kluiver**, dat dankzij een schenking van Stichting Lymph&Co belangrijk fundamenteel onderzoek doet naar lymfeklierkanker.

KIRSTEN OTTEN JEROEN VAN KOOTEN

Ondernemende aanpak

De onderzoekers

Eind december vorig jaar werd moleculair bioloog Joost Kluiver gebeld door Bernhard van Oranje: 'Het onderzoeksvoorstel dat ik samen met mijn collega, hoogleraar Anke van den Berg, had geschreven voor Stichting Lymph&Co was goedgekeurd!' Dankzij de gegunde subsidie van 772.000 euro kunnen de twee zich de komende vier jaar richten op belangrijk vervolgonderzoek naar lymfeklierkanker.

Een persoonlijk telefoontje van Bernhard – het typeert de no-nonsense aanpak van Van Oranje, die bij het evenement De Hollandse 100 (zie kader) zijn hele gezin optrommelt om mee te sporten voor het goede doel, en die met alle plezier even op en neer rijdt naar Groningen om kennis te maken met de onderzoeksgroep van Kluiver en Van den Berg. Daarnaast onderscheidt de Stichting Lymph&Co zich van veel andere fondsen door alleen fundamenteel onderzoek te ondersteunen. Van den Berg juicht dit toe: 'Ons onderzoek is in de eerste plaats gericht op het verwerven van kennis en leidt zelden tot hapklare toepassingen in de vorm van bijvoorbeeld medicatie. Dat maakt deze onderzoeksvorm vaak lastiger te financieren, ondanks dat wij denken iets belangrijks op het spoor te zijn. Lymph&Co onderkent dat.'

Wat is kanker?

Om uit te leggen wat de moleculair biologen willen onderzoeken, begint Kluiver bij de basis: 'Voor alle soorten kanker geldt dat er iets misgaat bij de celdeling. Bepaalde genen in een cel kunnen celgroei stimuleren, dit zijn de zogeheten 'oncogenen', die je zou kunnen vergelijken met het gaspedaal in een auto. Maar er zijn ook genen die het tegenovergestelde doen: 'tumorsupressorgenen' – oftewel de remmen op de celgroei. Normaal gesproken delen cellen alleen wanneer dat nodig is, bijvoorbeeld wanneer een orgaan zich moet herstellen. Maar als, simpel gezegd, de gaspedalen vast blijven zitten of de remmen gaan kapot, dan kunnen cellen gaan woekeren en is er sprake van kanker.'
Van den Berg: 'Bij kanker zijn verschillende soorten remmen en gaspedalen respectievelijk geïnactiveerd en actief. Zelfs binnen één vorm van kanker zijn allerlei variaties hierop mogelijk. Dat maakt volledig begrip van kanker niet zo eenvoudig.'
In het geval van lymfeklierkanker zijn er allerlei processen achter elkaar misgegaan in een witte bloedcel. Deze cellen spelen een belangrijke rol in het immuunsysteem. Kluiver spitst verder toe: 'Wij zijn met name geïnteresseerd in de rol van gaspedaal Myc, een belangrijk oncogen dat in heel veel soorten kanker actief is en dat duizenden genen reguleert en ook heel veel processen in witte bloedcellen beïnvloedt.'

Alle ogen op Myc

Van den Berg en Kluiver hebben ontdekt dat Myc een belangrijk celgroeiremmend gen kan blokkeren. Dit gen zorgt er normaal gesproken voor dat witte bloedcellen niet te hard delen, door op zijn beurt twee andere oncogenen af te remmen. Door toedoen van Myc worden deze twee juist volop actief, hetgeen bijdraagt aan ongeremde celgroei van de witte bloedcellen. Van den Berg vertelt: 'De komende vier jaar willen wij dit netwerk tot in detail in kaart brengen, met behulp van ons uitvoerende team dat bestaat uit een postdoc, een promovendus en een analist, maar ook in samenwerking met collega's in Amerika, Duitsland en Canada.'
Kluiver vult aan: 'Overal ter wereld wordt onderzoek gedaan naar de vele genen die door Myc worden beïnvloed, maar het netwerk dat onze interesse heeft, is voor zover wij weten nog niet in de context van lymfeklierkanker onderzocht. Daarnaast is gebleken dat het remmen van Myc zelf met medicatie heel moeilijk is. Wij denken dat ons onderzoek kan bijdragen aan het vinden van nieuwe, alternatieve medicatie, die belangrijke, door Myc aangestuurde genen kan aangrijpen.'

Joost Kluiver (l) en Bernhard van Oranje (r)

De Hollandse 100

Lymph&Co organiseerde dit jaar voor de derde keer *De Hollandse 100*, een schaats- en fietsevenement waarmee deelnemers geld inzamelen voor fundamenteel onderzoek naar lymfeklierkanker. Van Oranje heeft bewust gekozen voor behapbare afstanden: 'Tien kilometer schaatsen, negentig fietsen. Met een beetje inzet kan vrijwel iedereen dat afleggen. Onder onze deelnemers zien we gezinnen, vriendengroepen en soms zelfs een hele schoolklas – bijna altijd mensen die de ziekte van nabij kennen. *De Hollandse 100* biedt mogelijkheid om op een positieve, sportieve manier bij te dragen aan de kennis over de ziekte.'

WWW.LYMPH-CO.COM WWW.DEHOLLANDSE100.NL

lymfeklierkanker

De ondernemers

Bernhard van Oranje richtte Lymph&Co in 2014 op, een jaar nadat bij hem lymfeklierkanker werd geconstateerd. Inmiddels is hij bijna vier jaar kankervrij. Tijdens zijn behandeling valt het Van Oranje op dat er nog geen fonds bestaat dat zich specifiek richt op het ondersteunen van lymfeklierkanker: 'En dat terwijl één op de vijftig Nederlanders met deze complexe ziekte te maken krijgt en er jaarlijks zo'n duizend mensen aan overlijden.' Het is de derde kankersoort bij kinderen en de vijfde bij volwassenen. Met een glimlach: 'Je zou haast zeggen dat de stichting een gat in de markt is.'

Studentenbestaan

Van Oranje en zakenpartner Menno de Jong zijn geen vreemden in Groningen. In 1989 begonnen beiden aan de studie economie. Van Oranje: 'Ook mijn broer Maurits was een jaargenoot van ons. We hadden van een vriend gehoord dat de sfeer in Groningen goed was en dat je er fijn kon uitgaan. Het feit dat veel studenten in het weekend bleven hangen, omdat hun ouders te ver weg woonden om steeds op en neer te reizen, sprak ons ook wel aan.'

De studenten leidden zes jaar lang een vrij doorsnee studentenbestaan. Van Oranje: 'Ook Maurits en ik woonden gewoon op kamers, eerst samen op Noorderstationsstraat 78, later via Vindicat apart in verschillende verenigingshuizen. We gingen uit, jogden in het Noorderplantsoen, deden onze eigen was en hadden verschillende bijbaantjes.'

Poelestraat

In de avonduren zijn de studievrienden veel in de Poelestraat te vinden, zowel voor als achter de bar. De Jong is barman bij 't Golden Fust, Bernhard is onder meer dj in nachtclub Gdansk. Overdag besteden ze veel tijd aan Ritzen Koeriers, hun eerste onderneming. De Jong blikt terug: 'Dankzij minister van Onderwijs Jo Ritzen konden studenten sinds kort vrij reizen met de OV-jaarkaart. Dat bracht ons op het idee om studenten met het openbaar vervoer tegen een relatief lage prijs pakketjes te laten bezorgen in heel Nederland.' Hun bedrijf is in 2002 verkocht, maar De Jong en Van Oranje zijn nog altijd succesvolle zakenpartners.

Kort na hun afstuderen in 1995 richtten Van Oranje en De Jong, samen met studiegenoot Paul Mol, het internetbedrijf Clockwork op en sinds 2001 bestieren zij de IT-dienstverlener Levi9, die zowel vanuit Amsterdam als Oost-Europa werkt. Vorig jaar kochten de twee mannen bovendien het Circuit Zandvoort.

Korte lijnen

En dan is er natuurlijk nog Lymph&Co. De Jong, bestuurslid van de stichting: 'Uiteraard werkt dit heel anders dan onze commerciële ondernemingen, maar onze bedrijfsmatige achtergrond is zeker zichtbaar. We zijn creatief, houden van korte lijnen en in tegenstelling tot veel andere fondsen zijn wij wars van bureaucratie.' Van Oranje onderstreept het belang van de stichting: 'Via Lymph&Co is er veel contact met patiënten en nabestaanden. Die confrontatie vond ik vooral aan het begin lastig. Maar fundamenteel onderzoek zoals moleculair biologen Van den Berg en Kluiver dat doen, is de enige manier om de ziekte te kunnen doorgronden. Elk nieuw inzicht kan een stap richting genezing betekenen. Lymph&Co is een onafhankelijke stichting met een ANBI status. We schrijven iedere twee jaar een onderzoeksvraag uit die dan internationaal wordt gereviewed door peers onder leiding van Bob Löwenberg. Daar is dit onderzoek tezamen met een ander uit geselecteerd. Dat dankzij de schenking aan het onderzoek in het UMCG onze band met Groningen opnieuw is aangehaald, is voor ons extra leuk.'

'Je zou haast zeggen dat de stichting een gat in de markt is'

JOS JANSEN

De 24e editie van de Internationale Fotomanifestatie ‘Noorderlicht’, getiteld NUCLEUS, gaat over wetenschap en de verbeelding ervan door fotografen en kunstenaars.

Een opvallend onderdeel van NUCLEUS (‘de kern’) is een project van documentair fotograaf Jos Jansen over de onderzoeksgroep van prof.dr. Ben Feringa, Nobelprijswinnaar Scheikunde 2016.

In opdracht van RUG en Noorderlicht bracht Jansen deze zomer een aantal dagen door in het laboratorium van de Nobelprijswinnaar. Feringa vindt dat universiteiten een ‘playground’ moeten zijn waar wetenschappers onbelemmerd hun nieuwsgierigheid kunnen uitleven. Jansen observeerde en documenteerde die playground. Van de kamer van de Nobelprijswinnaar tot het instrumentarium waarmee de wetenschappers hun onderzoek doen.

De moleculaire motoren en schakelaars die ontworpen worden in Ben Feringa’s research groep, zijn minuscule machientjes die worden aangedreven door lichtenergie. Het flesje op de foto bevat een oplossing van een recent gemaakte moleculaire schakelaar. De substantie wordt bestraald met rood licht zodat het schakelproces in gang gezet wordt.

NUCLEUS vindt plaats van 22 oktober tot en met 26 november op verschillende locaties in Groningen.

www.noorderlicht.com

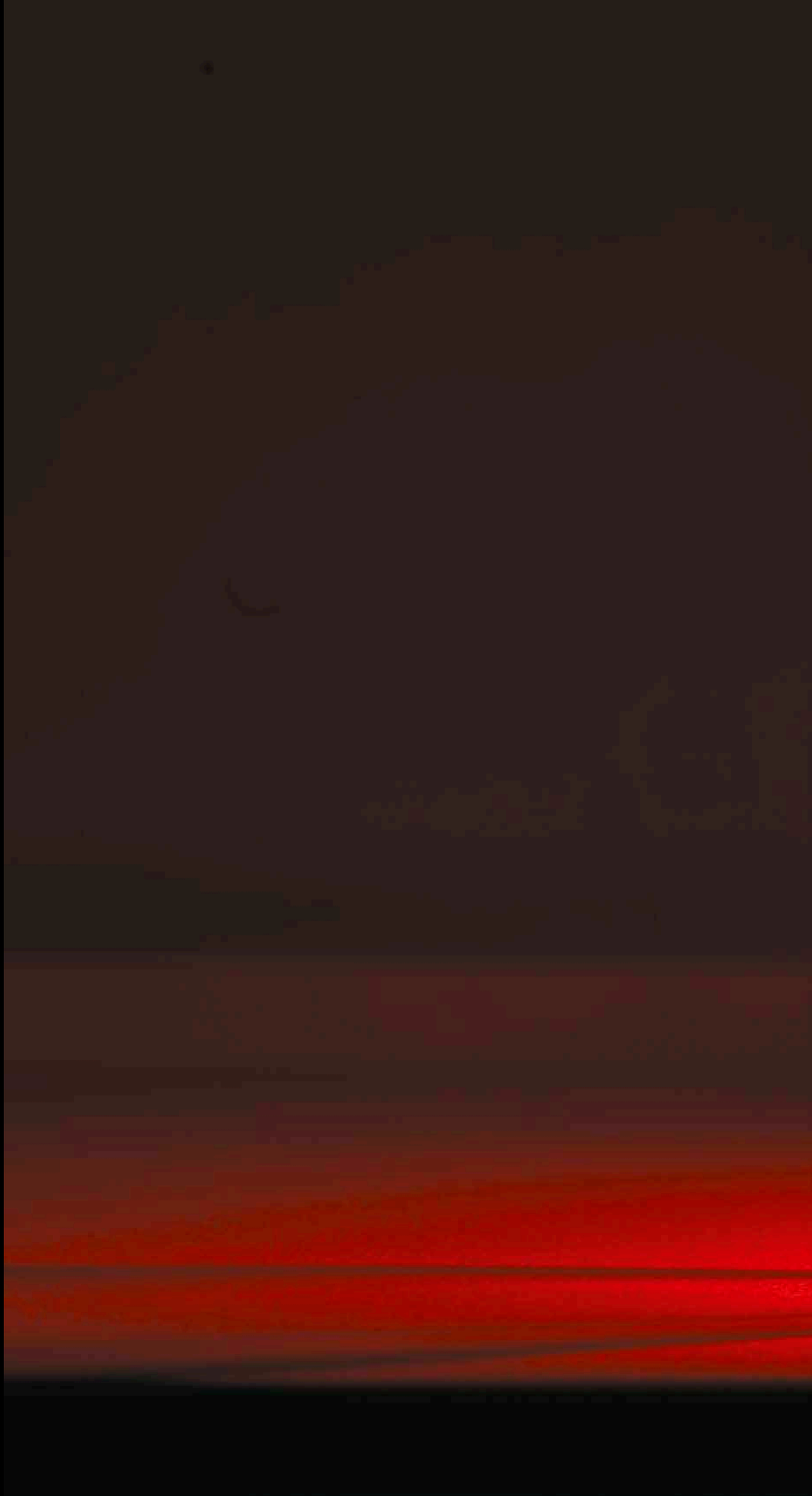

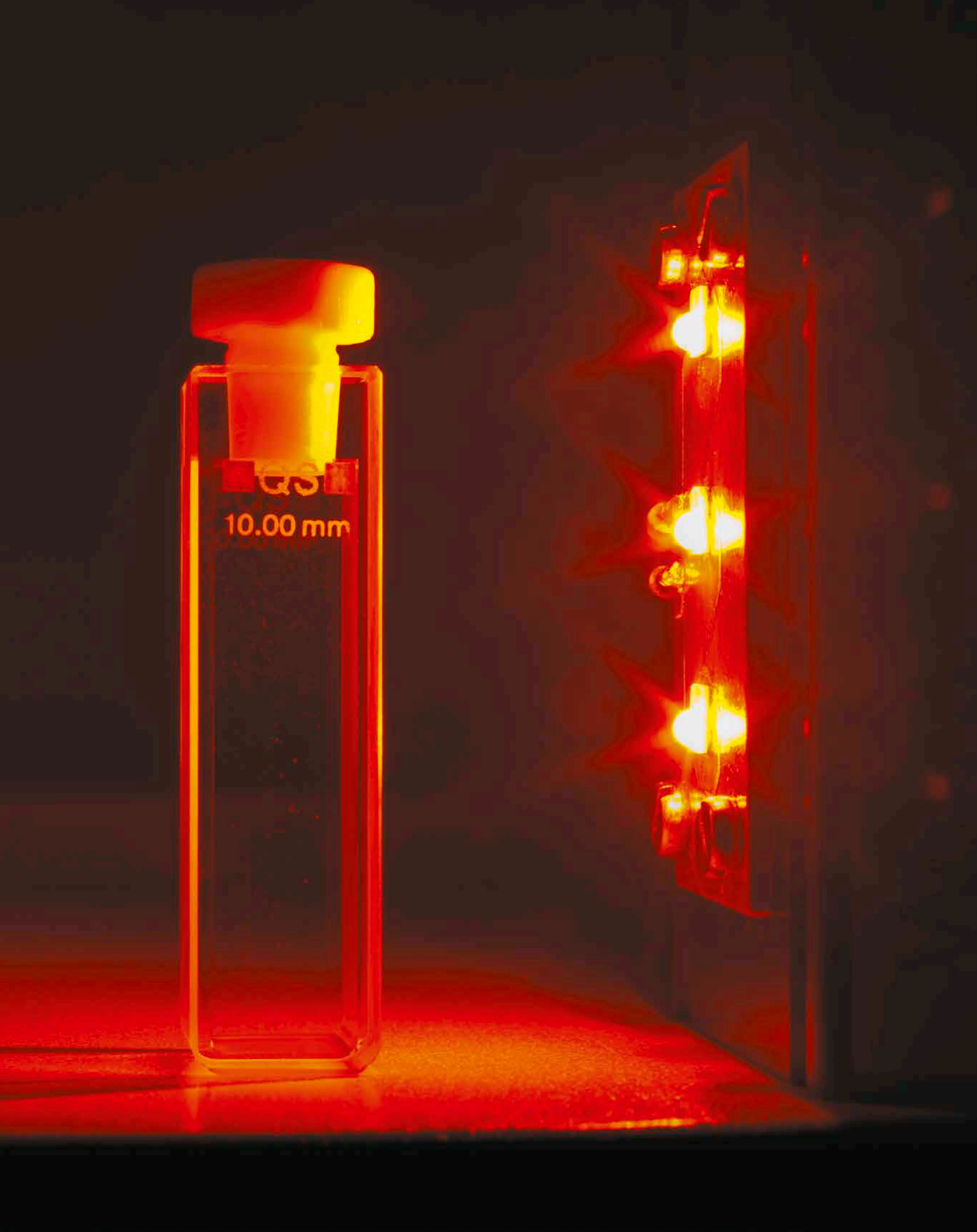
10.00 mm

Nederlands duurzaamste onderwijsgebouw

BERT PLATZER EGBERT DE BOER

DUURZAAMHEID

WWW.RUG.NL/EAE-BUILDING

De opdracht was even simpel als ambitieus: bouw het meest duurzame onderwijsgebouw van Nederland. De **Energy Academy Europe** op de Zernike Campus werd een ecosysteem van duurzaamheid, dat binnen een jaar na oplevering al drie prijzen in de wacht sleepte.

Van een instituut dat aan de overgang van fossiele naar hernieuwbare energie zijn bestaansrecht ontleent, is een duurzaam onderkomen wel het minste wat je mag verwachten. In de Energy Academy Europe, dit voorjaar geopend op de Zernike Campus, werken bedrijfsleven, wetenschap en onderwijs – van MBO tot WO – samen in multidisciplinair onderzoek, onderwijs en innovatie op het gebied van energietransitie.

Om de duurzaamheidsambities vorm te geven kozen de architecten – Aldo Vos van het Rotterdamse bureau Broekbakema en Paul van Bussel van De Unie Architecten uit Groningen – een low tech benadering. 'Het gebouw moet het werk doen', zegt Van Bussel. 'Ons uitgangspunt was installaties zoveel mogelijk uit te zetten en het te zoeken in het gebruik van natuurlijke elementen. De ventilatie, koeling, verwarming en verlichting: alles gebeurt op een natuurlijke manier.'

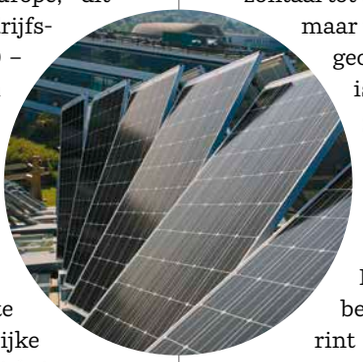

Duurzame snufjes

Deze 'zelfredzaamheid' begint al bij de vorm van het gebouw. Het oppervlak van de gevels en het dak is zo klein mogelijk, zoddat we warmteverlies dan wel ongewenste opwarming zoveel mogelijk voorkomen. Via een wintertuin aan de zuidkant en een atrium in het midden wordt het gebouw optimaal van daglicht voorzien.

Door de hoek van de zonnepanelen op het dak te variëren van horizontaal tot vrijwel verticaal komt er extra daglicht in het gebouw, maar wordt er bovendien 37 procent meer zonne-energie geoogst dan in een traditionele opstelling. 'Daardoor is de opbrengst gedurende de dag ook veel mooier gespreid, zonder piek als de zon pal zuid staat', zegt Vos. Het gebouw levert meer energie dan het verbruikt, het energieoverschot wordt teruggeleverd aan het net.

De lijst met duurzame 'snufjes' is lang, maar voor beide architecten springt het zogenoemde labyrint eruit. 'Dat is een lange gang onder het gebouw met aan de zijde van de wintertuin de luchttoevoer', zegt Van Bussel. 'In het labyrint neemt de lucht de temperatuur van de aarde aan. Zo wordt de lucht 's zomers gekoeld en 's winters verwarmd. Via de kantoren en het atrium trekt de lucht door het hele gebouw en verlaat het gebouw door de zonne-windschoorsteen.'

Door de vloeren stroomt water dat afhankelijk van het jaargetijde wordt gekoeld dan wel verwarmd middels koude-warmteopslag.

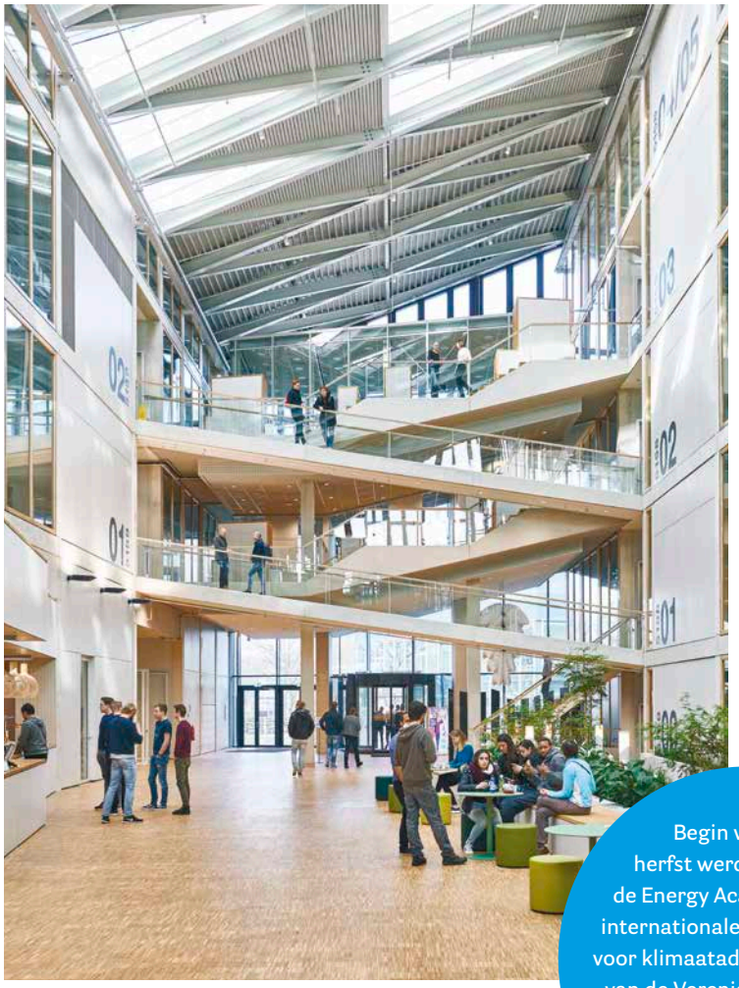

FOTO RONALD ZIJLSTRA

Van Bussel: ‘In de winter haal je daarmee warmte uit de grond en stop je er koelte in terug, ‘s zomers doe je het omgekeerde. Maar om dat systeem in balans te houden, moet je er net zoveel warmte als koelte instoppen. Omdat gebouwen tegenwoordig zo goed geïsoleerd zijn, is het een reëel gevaar dat die balans verstoord raakt. Daarom hebben we het systeem aangesloten op de centrale vijver op Zernike, een buffer die eventuele verschillen op kan vangen.’

Door al die systemen op elkaar te laten aansluiten, is een soort ecosysteem gebouwd, legt Vos uit. ‘Het zijn geen losstaande oplossingen om energie te besparen, maar ze werken samen en versterken elkaar.’ Alleen indien nodig worden de installaties ingeschakeld: CO_2-sensoren bewaken de luchtkwaliteit en lichtsensoren schakelen de LED-verlichting in als het te donker is.

Aardbevingsveilig

‘Form follows climate’, noemt Vos het, naar analogie van het bouwkundige principe Form Follows Function. Het gebouw bleek echter niet alleen het klimaat te moeten volgen, maar ook aardbevingen. In de nasleep van de zware beving in Huizinge in 2012 werd een richtlijn voor aardbevingsveilig bouwen opgesteld, die ongeveer tegelijkertijd met het ontwerp voor het gebouw gereed kwam.

Als opdrachtgever wilde de RUG dat het gebouw aan deze richtlijn zou voldoen en daarvoor moest het ontwerp flink op de schop. ‘De betonnen stabiliteitskernen, waarin de trappen, liften en toiletten zitten, waren te stijf, waardoor bij een beving te veel spanningen in het gebouw zouden ontstaan’, vertelt Vos. ‘Die hebben we vervangen door grote schijven, waardoor het gebouw de trillingen beter kan opvangen. Oorspronkelijk ook hadden we een betonnen gevel, maar die zou bij een aardbeving naar beneden vallen. Daar hebben we een lichte, houten gevel van gemaakt. Alle binnenkozijnen zijn met speciale voegen ontworpen. Zo wordt voorkomen dat de hoofddraagconstructie onvoorspelbaar gaat reageren.’

Het gebruik van zon, water, lucht en aarde in het gebouw wordt weerspiegeld in ‘een aardse en natuurlijke uitstraling’, aldus Van Bussel. ‘Met name de houten vloer in het atrium springt in het oog. Dat is een parketvloer van inlands eiken, die in het gebouw een hele mooie, warme sfeer geeft. Dat wordt gecombineerd met beton en in het atrium mooie, forse kozijnen die ook van inlands eiken zijn gemaakt. We hopen het gebruik van de liften te beperken met hellingbanen en een *split level* rondom het atrium, waardoor je op een hele natuurlijke manier omhoog loopt.’

Samenwerkende bloedgroepen

De RUG stelde vooraf de eis dat het gebouw moest voldoen aan de hoogste certificering van BREEAM, een beoordelingsmethode voor de duurzaamheidsprestatie van gebouwen. Dat is gelukt. Niet alleen haalde de Energy Academy Europe als eerste onderwijsgebouw in Europa de BREEAM Outstanding-certificatie, tevens won het gebouw afgelopen maart de BREEAM Awards 2017 in de categorie Mixed Use & Other. Het is het duurzaamste onderwijsgebouw van Nederland geworden. Tijdens de Dag van de Architectuur Groningen werd het bovendien door de publieksjury én de vakjury verkozen tot het mooiste nieuwe gebouw in Groningen.

En nu is het aan de gebruikers alle mogelijkheden uit te buiten. Of, zoals Van Bussel zegt: ‘Voor een duurzaamzaamheidsprestatie hebben we ook de gebruikers nodig. Zij moeten zich er bewust van zijn dat ze in een gebouw zitten dat duurzaam gebruik verwacht. Dus niet binnenkomen, het ventilatierooster dichtzetten, alle schermen naar beneden doen en de lampen aan, maar juist omgekeerd.’ Een scherm in het atrium waarop de actuele energieprestaties worden getoond, moet het duurzaam gebruik nog verder stimuleren.

Inmiddels is het gebouw alweer bijna een jaar geleden opgeleverd en is het bijna een half jaar in gebruik. Functioneert het inderdaad zoals de architecten het voor zich zagen toen ze het ontwierpen? ‘Ik hoop dat het functioneel naar behoren werkt’, zegt Vos. ‘Maar het mooiste is als het gebouw ontmoetingen en kennisuitwisseling faciliteert, wanneer iemand van de opleiding een bijdrage levert aan het onderzoek van een van de bedrijven of een bedrijf nieuwe toepassingen vindt voor onderzoek dat daar wordt gedaan. Als de verschillende bloedgroepen gaan samenwerken en daardoor echt nieuwe dingen ontstaan, is het gebouw geslaagd.’

Begin van deze herfst werd bekend dat de Energy Academy ook het internationale kenniscentrum voor klimaatadaptatie (GCECA) van de Verenigde Naties gaat huisvesten. Een ander deel van het centrum komt in Rotterdam.

Ongemerkt, maar nauwelijks te stuiten sijpelt de blockchain ons bestaan binnen. Het zou zomaar kunnen dat we straks geen bank meer nodig hebben, dat de notarissen hun deur kunnen sluiten en dat ook de inning van belastingen via de blockchain gaat.

LOEK MULDER INFOGRAPHIC KAY COENEN

ONDERZOEK

De onstuitbare opmars van de blockchain

Stel, je verkoopt je woning. Met de koper spreek je een prijs af en leg je de zaak vast in een contract. Dat contract plaats je in de blockchain. Vanaf dan kan iedereen het daar inzien, als in een openbaar register. Fraude plegen door stiekem de verkoopprijs te veranderen is onmogelijk zonder dat het wordt opgemerkt. Het voorbeeld van de huizenverkoop maakt de impact van de blockchain snel duidelijk, want ineens staat de notaris buitenspel. De hele beroepsgroep zou zijn functie kunnen verliezen. Wat eveneens geldt voor bankiers, accountants en andere tussenpersonen die door de samenleving zijn geautoriseerd om transacties veilig te laten verlopen en officiële documenten netjes te bewaren. Het bieden van een waarborg voor bijvoorbeeld het koopcontract van een huis, de goedkeuring van een jaarverslag, autorisatie van een diploma of arbeidsovereenkomst kan door de blockchain worden verdrongen.

Kwestie van tijd

Volgens ICT-jurist Mathieu Paapst is het slechts een kwestie van tijd voordat eigendomsakten in de blockchain worden vastgelegd. ‘Nu staat de wet dat niet toe en is het nog vereist dat er een notaris tussen zit.’ Paapst studeerde in 2005 als een van de eersten af aan de opleiding Recht en ICT van de RUG, waar hij in 2013 promoveerde. Inmiddels is hij vestigingsdirecteur bij het bureau ICTRecht in Groningen en geeft hij als gastdocent aan de universiteit het vak ICT-contracten.

‘De ontwikkelingen gaan razendsnel,’ vindt hij. ‘De blockchainsoftware werd aanvankelijk ontwikkeld voor de Bitcoin en het doen van financiële transacties. Zo’n twee jaar geleden begon men na te denken over andere toepassingen. ‘Ik verwacht dat over een jaar of tien de belastingen worden geïnd via een blockchainsysteem.’

Omdat de blockchain zoveel veranderingen in de ‘echte’ – offline – wereld in gang zet, ziet Paapst de blockchain als de belangrijkste verandering op het web, sinds de introductie van het internet zelf. ‘De verwevenheid tussen offline en online zal enorm toenemen. En het zal niet terug te draaien zijn.’

Dat ook overheden serieus werk maken van blockchaintoepassingen versterkt volgens hem de ontwikkelingen. Zo lanceerde het ministerie van Economische Zaken vorig jaar de Dutch Blockchain Coalition, dat de grootschalige uitrol van de technologie in Nederland wil bevorderen, schreef de provincie Groningen een competitie uit om toepassingen te bedenken en werkt in de stad Groningen de Stadjerspas al meer dan een jaar binnen een blockchainsysteem. ‘Probeer die aanzwellende vloedgolf maar eens te stoppen.’

Believers en sceptici

De blockchain zal het leven vergemakkelijken, zeggen de believers. Ze wijzen op de transparantie ervan, waarbij alle transacties dankzij een unieke code zijn te traceren. Sceptici waarschuwen voor de dreiging van hackers en privacyproblemen, op het gevaar van storingen en het ondoorgrondelijke karakter van de blockchain.

Want hoe zit het met de betrouwbaarheid? Wie garandeert dat kwaadwillende programmeurs geen lekken inbouwen in de blockchainsoftware? En hoe wordt de privacy geregeld? De blockchain is immers open en transparant, maar veel gegevens die erin worden bewaard moeten juist worden afgeschermd. Wil de samenleving transacties en documenten van sterk vertrouwelijke aard wel uit handen geven aan een abstract elek-

Wat is de blockchain?

Menigeen kent de blockchain als het systeem achter de Bitcoin, de virtuele munt, maar het is geschikt voor meer dan alleen het registreren van financiële transacties.

De blockchain is een netwerk van een reeks computers – de blokken – waarin transacties worden vastgelegd. Zie het als een grote openbare spreadsheet. Niemand is eigenaar, het is een zogeheten peer-to-peer-netwerk dat kan bestaan uit tientallen tot duizenden computers. Op iedere computer wordt een identieke kopie bewaard van een transactie of document, waar niets aan veranderd kan worden zonder dat het wordt opgemerkt.

De blockchain is te vergelijken met het grootboek van de boekhouder waarin alle gegevensmutaties worden bijgehouden. Op een RUG-congres over de blockchain in september werd een vergelijking gemaakt met de Middeleeuwse kerfstok. Had je een schuld bij een ander, dan zette je een streep op de kerfstok. De ander deed dat op die van hem. Je kon de streep op je kerfstok wel doorhalen, maar zolang de ander dat niet ook deed, was de doorhaling ongeldig.

‘Blockchain is de belangrijkste verandering van het internet sinds de uitvinding van het web zelf’

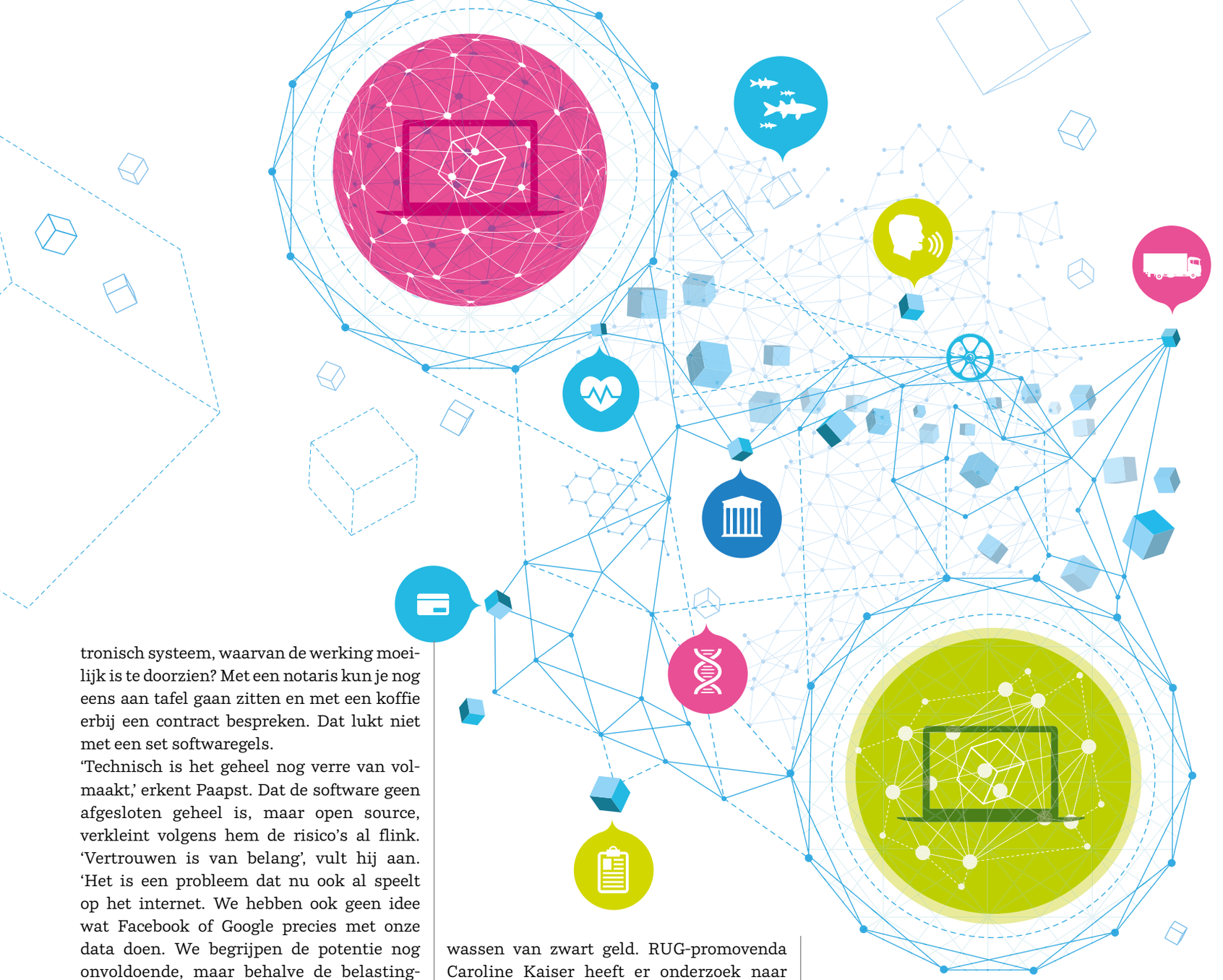

tronisch systeem, waarvan de werking moeilijk is te doorzien? Met een notaris kun je nog eens aan tafel gaan zitten en met een koffie erbij een contract bespreken. Dat lukt niet met een set softwaregels.

'Technisch is het geheel nog verre van volmaakt,' erkent Paapst. Dat de software geen afgesloten geheel is, maar open source, verkleint volgens hem de risico's al flink. 'Vertrouwen is van belang', vult hij aan. 'Het is een probleem dat nu ook al speelt op het internet. We hebben ook geen idee wat Facebook of Google precies met onze data doen. We begrijpen de potentie nog onvoldoende, maar behalve de belastingdienst zullen ook bijvoorbeeld het Kadaster, de Rijksdienst voor het Wegverkeer en de gemeenten de blockchain kunnen gebruiken voor respectievelijk eigendomsakten, kentekenbewijzen en paspoorten. Ook het verstrekken van uitkeringen zou via de dit systeem kunnen.

Burgers en bedrijven kunnen het gebruiken voor verkoop of verhuur van goederen. Paapst: 'Het gebeurt nu al. Op sommige plekken kun je huur van een Airbnb-verblijf al met cryptogeld zoals de Bitcoin betalen. In de blockchain draait op de achtergrond dan een contract dat de betaling registreert en de woning vrijgeeft. Dit alles wordt opgeslagen achter een slim elektronisch slot, dat met een smartphone kan worden geopend.'

Witwassen

Waar de blockchain, in het bijzonder de Bitcoin, ook voor wordt benut, is het witwassen van zwart geld. RUG-promovenda Caroline Kaiser heeft er onderzoek naar gedaan bij de sectie Europees en Economisch Recht. Ze komt met een opvallende conclusie: 'De blockchain is helemaal niet geschikt voor witwassen. De informatie in het systeem is immers publiek. Alle transacties zijn dus te achterhalen en te traceren, ook door de politie.'

Dat de Bitcoin niettemin populair is als witwasmiddel, ligt volgens Kaiser aan onkunde bij zowel criminelen als toezichthoudende instanties. 'Als de politie al kennis van zaken heeft, dan hebben ze twee man die zich ermee bezig houden terwijl het er twintig moeten zijn.'

Kaiser maakt zich verder druk over de privacykwestie. Want garantie op een goede beveiliging van gegevens is er niet, zegt ze: 'We weten nu niet hoe de versleuteling van beveiligde gegevens in de blockchain uitpakt. Het kan best dat over een jaar of wat blijkt dat de cryptografie toch niet in orde was.'

Contractuitlegger

'Wanneer ik een gok mag doen, dan zullen de notarissen als een van de eersten de consequenties ervaren,' voorziet Paapst. 'Maar niet alle tussenpersonen zullen verdwijnen en er zullen nieuwe beroepen ontstaan die we nu nog niet kennen. Ik kan me voorstellen dat we over een tijdje het beroep contractuitlegger kennen.'

Zou het hele systeem van de blockchain ook op een mislukking uit kunnen draaien? Paapst denkt van niet. 'Niet als geheel. Er zullen veel verschillende blockchainsystemen naast elkaar bestaan, er zullen mislukkingen zijn, systemen zullen komen en verdwijnen. Net als je vóór Facebook eerst Myspace en Hyves had. Facebook was ook niet de eerste en enige.'

'IF YOU STILL REMEMBER ALL YOUR PASSWORDS WHEN YOU RETURN FROM YOUR VACATION, IT WAS TOO SHORT'

STELLING **CLAIRE KOS** MEDISCHE WETENSCHAPPEN

The Great Liao

Hoe een klein nomadenvolk uitgroeide tot een supermacht in Azië. De grote archeologische tentoonstelling *The Great Liao – Nomadendynastie uit Binnen-Mongolië (907-1125)* **in het Drents Museum in Assen** vertelt het bijzondere verhaal van de machtige Liao-dynastie. Een rijk dat zich uitstrekte over meer dan 4.000 km. Spectaculaire archeologische vondsten van de afgelopen 30 jaar geven een unieke inkijk in de cultuur van de Liao. De bezoeker waant zich op de uitgestrekte steppe van Centraal Azië. De hoogleraren Tjalling Halbertsma en Oliver Moore van het Centre for East Asian Studies Groningen werkten mee aan de tentoonstelling en aan de catalogus. **T/m 29 oktober 2017**.

DRENTSMUSEUM.NL/NL/TENTOONSTELLINGEN/GREAT-LIAO

Drie Nobelprijswinnaars in Groningen

Een jaar na de feestelijkheden in Stockholm, zijn de drie winnaars van de Nobelprijs voor scheikunde opnieuw samen. Deze keer in Groningen, op de Molecular Machines Nobel Prize Conference. **Tussen 19 en 22 november** zullen zo'n 250 internationale wetenschappers en studenten de gelegenheid krijgen behalve vele andere interessante onderzoekers ook het illustere drietal Ben Feringa, Jean-Pierre Sauvage en Sir James Fraser Stoddart live te horen spreken of zelfs tegen het lijf te lopen. Daarnaast kunnen de congresgangers de fotomanifestatie Nucleus van Noorderlicht bekijken, waar ook foto's hangen van Jos Jansen, die in opdracht van RUG en Noorderlicht een fotoserie heeft gemaakt op het lab van Feringa. (Zie ook pagina 16 en 17.) Het congres is georganiseerd door het Stratingh Institute for Chemistry van de RUG.

Zpannend Zernike

Op **zaterdag 14 en zondag 15 oktober 2017** staat Groningen twee dagen lang in het teken van de wetenschap met Zpannend Zernike, de Groningse bijdrage aan het Weekend van de Wetenschap. Met lezingen van bekende RUG-wetenschappers, demonstraties, amusement en de mogelijkheid om zelf onderzoek te doen. Voor oud, maar vooral ook voor jong.

WWW.RUG.NL/ALUMNI/WETENSCHAPSWEEKEND2017

Aletta Jacobsprijs voor Lilianne Ploumen

De Aletta Jacobsprijs 2018 is toegekend aan minister Lilianne Ploumen. Ze krijgt de prijs vanwege haar betrokkenheid en succesvolle inzet voor de rechten van vrouwen en meisjes over de hele wereld. 'Emancipatie loopt als een rode draad door het leven van Lilianne Ploumen', zegt juryvoorzitter professor Janka Stoker 'Ze vervult al enkele decennia een voorbeeldfunctie voor vrouwen en meisjes in de hele wereld. Met haar initiatief 'She Decides' heeft ze een sterk en zeer succesvol tegengeluid laten horen tegen het beleid van de Amerikaanse president Trump om de financiering van een omvangrijk programma voor gezinsplanning stop te zetten. De prijs wordt op **donderdag 8 maart 2018** uitgereikt door rector magnificus Elmer Sterken.

Selwerd III op de schop

Al bijna vijftig jaar biedt Selwerd III onderdak aan hordes studenten. In al die jaren is er weinig veranderd aan de studentenflat, maar nu gaat het gebouw toch echt op de schop. Alle bewoners moeten verhuizen en de flatbar verdwijnt voorgoed. Selwerdbewoners blikken terug op het leven in de studentenflat en hun geliefde bar. Lees de rest van dit artikel van Anne Floor Lanting op WWW.UKRANT.NL/MAGAZINE/BYE-BYE-FLATBAR/. Uiterlijk 31 januari 2018 moet Selwerd III ontruimd zijn. *Broerstraat 5* hoopt in een latere editie aandacht te besteden aan beroemde studentenflats in Groningen.

Verhalencafé: Gronings studentenleven in de jaren '70

Studeerde u ook in Groningen in de roerige jaren '70? Kom dan op **zaterdagmiddag 28 oktober** naar het Verhalencafé in de Universiteitsbibliotheek. En vertel er uw verhaal, dat – als u wilt – wordt opgetekend en op www.deverhalenvangroningen.nl gepubliceerd. Frank den Hollander, die in 1975 in Groningen kwam studeren, leidt de bijeenkomst en zal op zijn kenmerkende manier ook herinneringen ophalen uit zijn studententijd. Het Verhalencafé duurt van 15.00 – 17.00 uur. Aanmelden – ook als toehoorder – kan vóór 21 oktober, bij anja.reenders@deverhalenvangroningen.nl. www.deverhalenvangroningen.nl en www.facebook.com/deverhalenvangroningen.nl

In 1972 begon **Elmer Spaargaren** (65) in Groningen met sociologie. En met fotograferen. Om met dat laatste nooit meer op te houden. Met het thema ‘het Groningse studentenleven in de jaren zeventig’ van de Stichting De Verhalen van Groningen weet ‘de hoffotograaf van de RUG’ wel raad. In beeld én woord.

EDZARD KROL ELMER SPAARGAREN

VERHAAL

WWW.DEVERHALENVANGRONINGEN.NL

De roerige jaren zeventig

Meeting bij sociologie, Kwinkenplein, 1975. ‘Pim Fortuyn (uiterst links EK) voerde altijd het hoogste woord.’

‘In de jaren zeventig waren de studenten sociologie heel actief bij het onderwijs betrokken. Sociologie was booming en er gebeurde ontzettend veel op het instituut. Als student las je ook van alles buiten de verplichte boekenlijst om. Daar discussieerde je dan over. Tijdens de colleges was de interactie uiterst levendig. Je kon echt allerlei dingen inbrengen.

Toch hebben we op een gegeven moment actie gevoerd, omdat we ons onderwijs te eenzijdig vonden. De docenten leidden ons voornamelijk op in de Amerikaanse school, met boeken uit de jaren vijftig en zestig. Wij wilden ook andere invalshoeken, zoals van de Frankfurter Schule. We zijn toen de strijd aangegaan. Van groot belang daarbij waren de bondjes die de ouderejaars smeedden met de jonge wetenschappelijke medewerkers. Die laatsten konden zich nog goed verplaatsen in de studenten en hadden tegelijkertijd een voet tussen de deur bij de andere leden van de vakgroep. Uiteindelijk heeft de wetenschappelijke staf onze ideeën opgepakt. Zo kwam Lolle Nauta college geven over de Oostenrijkse fenomenoloog Alfred Schütz en uiteraard Max Weber, ook hingen we aan de lippen van Jacques van Nieuwstadt, die over Adorno, Habermas en Horkheimer vertelde. De opleiding werd duidelijk verbreed en verbeterd.

Kantinejuffrouw

We voerden veel vaker actie, zoals toen onze kantinejuffrouw zou worden wegbezuinigd, vanwege een efficiencymaatregel: ergens in de kelder bij biologie in Haren zou een grote broodjessmeermachine worden neergezet. Van daaruit zouden alle kantines van de universiteit worden bevoorraad. Terwijl wíj gewend waren dat we ‘s ochtends bij binnenkomst konden opgeven hoeveel broodjes kaas we wilden, of ham. Die lagen er dan tussen de middag. Dat kleinschalige vonden we geweldig.

Bij acties ging het er altijd meteen hard aan toe. Zelfs het wegbezuinigen van de kantinejuffrouw zagen we in het brede verband van bezuinigingen op de universiteit, van bureaucratie en van de kwaliteit van het onderwijs. Er werden gestencilde pamfletten uitgedeeld, handtekeningen opgehaald. En er werd overal steun gezocht. Daar kwamen zelfs verslaggevers op af: ‘weer een actie bij de studenten’. Het *Nieuwsblad van het Noorden*, de *Gezinsbode* en de *Winschoter Courant* – die nog bestond – schreven erover. Ook de RONO, nu RTV Noord, besteedde er zendtijd aan. Toen de aangekondigde maatregel wat werd bijgebogen, claimden we dat natuurlijk onmiddellijk als succes van de actie. Zo ging dat.

Jaloers

Laatst zag ik hoe de opleiding er tegenwoordig uitziet. Goh, dacht ik toen, dat is eigenlijk veel leuker dan in onze tijd. Het aantal studenten bij sociologie is kleiner geworden en de sfeer is niet meer zo ruzieachtig. Ik heb het idee dat het veel positiever is dan toen. Daar kan ik wel jaloers op zijn.’

‘TO ENJOY PROSPERITY, ONE ONLY NEEDS TO STAND LONELINESS’

STELLING **LINYANG LI** ECONOMIE EN BEDRIJFSKUNDE

WWW.RUG.NL/ALUMNI/BOEK

Gerrit Band (1953) / geschiedenis 1982

De Staatsgreep

Politieke thriller over een staatsgreep in Nederland

WWW.BOEKSCOUT.NL € 19,99

Philip Everts (1938) / rechten 1962

Zo leven wij nu van ene dag in de andere

Brieven uit de oorlogsjaren

WWW.UITGEVERIJASPEKT.NL € 24,95

David Vlietstra (1978) / sociale psychologie 2002

Bennie de Mindboy

Grappig jeugdboek (>10) over jongen die denkt dat hij superkrachten heeft.

WWW.CLAVISBOOKS.COM € 14,95

Peter Boomsma (1960) / geschiedenis 1988 en Ruurd Kok

Lest we forget

De berging van Vickers Wellington uit het IJsselmeer

WWW.UITGEVERIJLOUISE.NL € 20,00

Gerrit de Boer (1940) / rechten 1968

Tory Island 'The Secret Kingdom'

Dit Ierse eiland is een aanrader voor op avontuur en reizen beluste Nederlanders

Leen Hoffman (1943) / economie 1969

Waar is arbeid gebleven?

Honderd jaar sociaal democratisch werkgelegenheidsbeleid

WWW.ELIKSER.NL € 24,50

Hans Koppen (1949) / culturele geografie 2008, promotie 2012

Friesland vandaag

Het Friesland van nu vanuit historisch-geografisch perspectief

HTTP://AFUK.FRL € 37,50

Onno-Sven Tromp (1967) / econometrie 1990, promotie 1995

Fantoomregen

Debuutroman spelend in ondoorgrondelijk Tanzania

WWW.GODIJNPUBLISHING.NL € 15,95

Sjikke Mulder (1953)/ psychologie 1981 en Heleen Untied

Stoppen met werken... Hoe moeilijk kan het zijn?

STOPPENMETWERKENHOEMOEILIJKKANHETZIJN.NL € 15,00

Frans Verhagen (1954) / rechten 1979

Geschiedenis van de Verenigde Staten

Verkiezing Donald Trump is eerder een logische ontwikkeling dan een enorme verrassing.

WWW.BOOMGESCHIEDENIS.NL € 39,90

Luuk van Middelaar (1973) / geschiedenis en wijsbegeerte 1999

De nieuwe politiek van Europa

WWW.HISTORISCHEUITGEVERIJ.NL € 25,–

Meer boeken op **www.rug.nl/alumni/boek**

NRC Charity Awards

Het Ubbo Emmius Fonds was een van de negentien geselecteerde goede doelen die dit jaar mee mochten doen met de NRC Charity Awards. Eva Hendrix en Stefan Makkus, studenten van de Willem de Kooning Academie in Rotterdam, maakten de prachtige advertentie hiernaast, die deze zomer over twee volledige pagina's verscheen in *NRC* en *nrc.next*. Uit alle inzendingen kozen publiek en jury hun favoriet. Helaas, de keuze viel niet op het UEF. We bedanken iedereen die op ons gestemd heeft en feliciteren de winnaars van harte.

Leden van de RUG-gemeenschap die Groningen verlieten, zijn over de hele wereld te vinden. Anderen bleven , met veel plezier. Wat vinden deze Groningers' leuk aan hun Stad of provincie? En wat doen zij er graag? RUG-medewerkers en -alumni geven hun tips.

Frederic van Kleef (1979)

Architectuur- en Stedenbouwgeschiedenis 2006, bestuursadviseur Kenniseconomie bij de gemeente Groningen en tot december 2017 tevens 'embedded ambtenaar' bij het Bureau van de RUG.

SELFIE

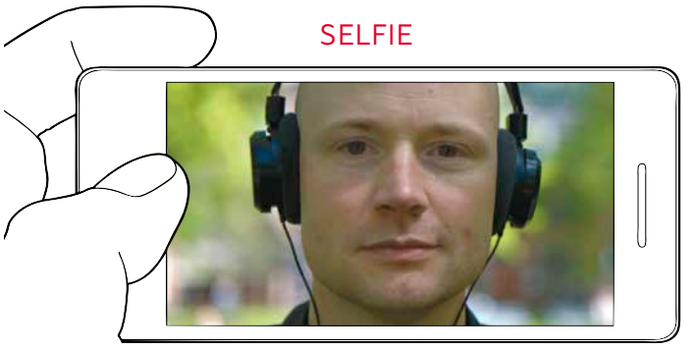

In 2000 achtervolgde ik mijn geliefde naar Groningen en werd vervolgens ook verliefd op de studie stedenbouwgeschiedenis en op de stad. Eenmaal afgestudeerd als 'filosoof van de openbare ruimte' probeer ik de werkelijkheid om mij heen te snappen vanuit de interactie tussen tijd en ruimte en de menselijke hand daarin. Door mijn werk bij de gemeente is Groningen mijn favoriete onderwerp; het maakbaarheidsdenken leeft in deze stad nog sterk, wat resulteert in een constante stroom van interessante plannen en dito resultaten.

DIT VIND IK LEUK

Door de aardbevingen verkeert de regio Groningen in staat van verval. Dat klinkt afschrikwekkend maar juist het tegendeel is waar. Kijk naar de tekeningen van Piranesi over het antieke Rome en je weet dat er weinig mooier is dan overwoekerde burchten en langzaam afbrokkelende kerken. Mijn hart ging dan ook sneller kloppen toen ik las dat de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed adviseerde om de niet te redden Groninger monumenten tot ruïnes te laten verworden. Ik snap dat dit indruist tegen onze bijna compulsieve volksaard van restaureren of opruimen. Hierdoor is er in Nederland, in tegenstelling tot bijvoorbeeld Engeland, nauwelijks sprake van een ruïnecultuur. Maar ik zeg *never waste a good crisis*. De Freylemaborg in Slochteren is een van mijn favoriete plekken waar ik graag met mijn gezin vertoef. Wijs die aan als ruïne in wording, noem het Groningen Ruin en je beschikt over zowel een monumentale middelvinger naar de onmachtige politiek als over een publieke trekpleister waar zelfs de Chinezen uit Amsterdam op zullen afkomen.

Bijzondere herinneringen op #UGCommonGround

'1967, vijftig jaar geleden, een bijzonder jaar. Inspraak, verzet tegen het gezag, bezettingen van universiteiten in Duitsland, Frankrijk en ook hier. Er werden sit-ins gehouden en de flowerpower nam in kracht toe. Vrede, liefde en een andere manier van denken kregen voet aan de grond. Samen met vele anderen begonnen wij, zeven jonge vrouwen, aan onze studie sociologie in Groningen. Op de Grote Markt werd een love-in gehouden, dansende, elkaar omhelzende mensen golfden over het hele plein.'

Zo begint de herinnering die Marijke Palm (1946), sociologie 1973, schreef over haar studietijd. Het volledige verhaal is te lezen op **www.rug.nl/alumni/commonground**. Net als vele andere bijzondere herinneringen van alumni aan de studie in Groningen. Hebt u ook een mooi verhaal dat u graag deelt met mede alumni?

Stuur het op, het liefst met een toepasselijke foto, naar de afdeling Alumnirelaties en Fondsenwerving via: **alumni@rug.nl**.

Reünie in 2008

Steun studenten en onderzoekers

Via de crowdfundingwebsite van de universiteit kunt u verscheidene projecten steunen van Groninger wetenschappers en studenten. Op dit moment lopen er acties voor het studenten iGEM team, het grutto-onderzoek van hoogleraar Trekvogelecologie Theunis Piersma en het jubileumboek over 50 jaar transplantatiegeneeskunde in Groningen. Uw bijdrage is van harte welkom. **www.rugsteunt.nl**

VOLG ONS OP

University of Groningen Alumni
Alumni of Groningen
University of Groningen Alumni
ug_alumni

Wat vond jij van je studie?

Ieder jaar doet de RUG mee aan de Nationale Alumni Enquête: een landelijk onderzoek onder alle recent afgestudeerden aan Nederlandse universiteiten. De uitkomsten bieden ons inzicht in hoe onze masteropleidingen aansluiten op de arbeidsmarkt en wat we eventueel kunnen verbeteren. In november krijgt iedereen die in de periode 1 oktober 2015 t/m 30 september 2016 een master behaalde, een e-mail met het verzoek zijn of haar mening met ons te delen. De vragen hebben vooral betrekking op de arbeidsmarktpositie van recent afgestudeerden en hoe het geleerde in de opleiding daarbij van waarde is gebleken.
Voor het slagen van het onderzoek is het van belang dat zoveel mogelijk afgestudeerden de vragenlijsten invullen. We hopen daarom ook op jouw medewerking en willen je bij voorbaat bedanken voor je deelname. Ben je wel in deze periode afgestudeerd, maar heb je eind november nog geen e-mail ontvangen? Neem dan contact op met Tanja Grgic van de afdeling Onderwijsstrategie en Kwaliteitszorg, T.GRGIC@RUG.NL.

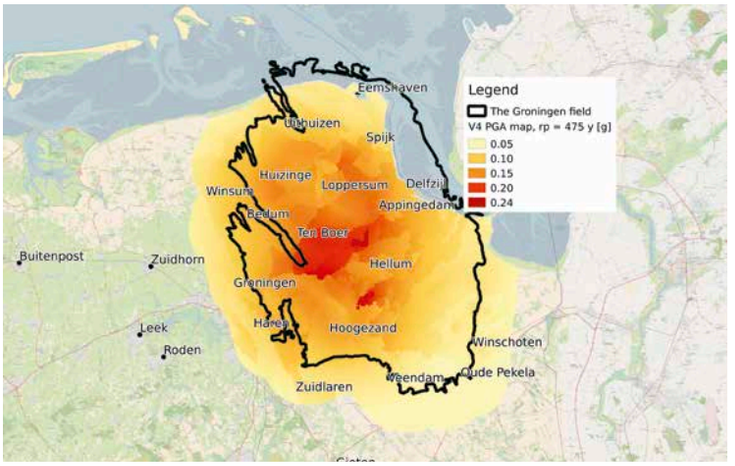

Juridisch alumni-seminar gaswinningsschade

De gaswinning en de aardbevingsproblematiek in Groningen brengen diverse juridische uitdagingen met zich mee. Tijdens het alumni seminar 'Schade na gaswinning in Groningen' op vrijdag **17 november 2017** wordt u geïnformeerd en gaat u in gesprek over nieuwe spelers, protocollen, procedures en andere ontwikkelingen rond dit thema. Natuurlijk krijgt u ook uitgebreid de mogelijkheid om bij te praten en te netwerken met uw mede-alumni en docenten. Een zeer interessante middag voor álle alumni rechten, of u in uw dagelijkse praktijk nu wel of niet direct betrokken bent bij het onderwerp. Sprekers zijn: prof. Jan Brouwer, prof. Martha Roggenkamp, prof. Herman Broring, prof. Fokko Oldenhuis en mr. Jeff Biesma. WWW.RUG.NL/RECHTEN/AGENDA

Bewegingswetenschappen

Alumni Mobilae en Studiosi Mobilae organiseren op **vrijdagavond 13 oktober 2017** een alumniborrel in Utrecht. Op **woensdag 18 oktober** is de jaarlijkse Pubquiz in 't Pakhuis in Groningen. Bachelor-, master-, PhD-, docenten- en alumniteams strijden tegen elkaar voor de titel 'Slimste BW'ers'. Meedoen? Geef dan je team van minimaal 4 personen op via alumnimobilae@studiosimobilae.nl. WWW.STUDIOSIMOBILAE.NL

Geneeskunde

De Medische Alumnivereniging Antonius Deusing bestaat 20 jaar! We vieren dat op **zaterdag 4 november 2017** feestelijk in Groningen met een geaccrediteerd SYMPOSIUM over: Ons Brein! Wat doet dat met ons? Met lezingen, workshops, klinische lessen, schilderkunst, muziek, een borrel en veel meer. WWW.ANTONIUSDEUSING.NL

Europese Talen en Culturen

G.A.V. Jafet, de vereniging voor oud-studenten Europese Talen en Culturen (en vroegere talenstudies), organiseert op **zaterdag 11 november 2017** een alumnidag in het News Café in Groningen. 's Middags spreekt onder meer oud-studieadviseur Jaap van Os. En 's avonds is er een diner. Meer informatie op facebook.com/gavjafet en WWW.GAVJAFET.NL.

Farmacie

Op **vrijdag 8 december 2017** houdt Pharmaciae Sacrum een alumniborrel voor alle oud-studenten farmacie. Kijk op www.facebook.com/pharmaciae.sacrum en WWW.PSGRONINGEN.NL voor de locatie en meer activiteiten.

Andragogie

De opleiding tot andragoog bestaat al lang niet meer in Groningen. Maar er is nog wel een bloeiende alumnivereniging. Het Groninger Andragogen Netwerk organiseert onder meer zo'n vijf keer per jaar bijeenkomsten met sprekers als Paul Schnabel, Trudy Dehue, Marjan Slob en Rene ten Bos.
WWW.GAN-GRONINGEN.NL

IRIO

Mitrany, de vereniging voor alumni International Relations and International Organization, is hét netwerk voor oud-studenten IRIO. Kijk op WWW.MITRANY.EU, www.facebook.com/irioalumni/, of de LinkedIn group Alumni Association Mitrany voor bijzondere verhalen van alumni en de eerstvolgende activiteit in Groningen, Den Haag, Brussel of elders.

Bijeenkomsten alumnikringen

18 oktober 2017 Brussel, met Luuk van Middelaar
6 november 2017 Amsterdam, met Gerard Koppelman, hoogleraar Kinderlongziekten
8 november 2017 Kennemerland, Aerdenhout, met Jeroen Smit
27 november 2017 Aduarderkring, Groningen, met Erik Pinxterhuis en Paco Visser van de Ben Feringa onderzoeksgroep
30 november 2017 Den Haag & Rotterdam, met een bezoek aan het Gemeentemuseum Den Haag

Kijk voor actuele informatie, locaties en andere bijeenkomsten op WWW.RUG.NL/KRINGEN en WWW.RUG.NL/ALUMNI/AGENDA.

‘Na je afstuderen zet je de eerste stappen op de arbeidsmarkt, dat is best spannend en je weet niet altijd hoe je het aan moet pakken. Aan het begin van je carrière kan het handig én leuk zijn om in contact te blijven met andere alumni die in hetzelfde schuitje zitten, om ervaringen uit te wisselen, van elkaar te leren en te netwerken. De universiteit vindt het belangrijk deze contacten te faciliteren. Daarom hebben we vorig jaar het **Jonge Alumni Netwerk** opgericht voor onze alumni tot 35 jaar. Is dat iets voor jou? Je bent van harte welkom!’

Gerbrand Visser / Directeur Ubbo Emmius Fonds

ANNE FLOOR LANTING REYER BOXEM

WWW.RUG.NL/ALUMNI/JAN

Laagdrempelig netwerken met jonge alumni

Een vijftigtal jonge RUG-alumni verzamelt zich op een septemberavond in Groningen om van ondernemer en carrièreadviseur Hoang Nguyen de fijne kneepjes van het onderhandelen te leren. Het is de vierde bijeenkomst van het Jonge Alumni Netwerk (JAN): een netwerk dat in 2016 is opgericht om alumni te stimuleren zowel met de universiteit als met elkaar in contact te blijven. Naast de mogelijkheid om andere jonge alumni te leren kennen die zich in dezelfde carrièrefase bevinden, bieden de bijeenkomsten van het JAN alumni tot 35 jaar de kans om nieuwe vaardigheden te ontwikkelen die van pas komen bij de eerste stappen op de arbeidsmarkt.

Het JAN organiseert zo’n vier bijeenkomsten per jaar, waarbij steeds een ander thema centraal staat: van presenteren en ondernemend gedrag tot onderhandelen. Op het inhoudelijke gedeelte van de avond, bijvoorbeeld een workshop of paneldiscussie, volgt altijd een afsluitende borrel. De inhoud en vorm van de bijeenkomsten lijkt aan te slaan: meerdere aanwezigen bij de onderhandelworkshop in september zijn ook bij eerdere activiteiten van het JAN geweest. Zo ook Laetitia Guchelaar (34), tekstschrijver bij de Nationale Onderwijsgids. ‘Het is een fijne, laagdrempelige manier om te netwerken. Het is leuk en nuttig om van anderen te horen hoe ze vragen waar ze in hun loopbaan tegenaan liepen hebben aangepakt. We kunnen elkaar helpen, dan hoeven we niet bij iedere vraag waar we mee zitten steeds het wiel weer uit te vinden.’

De activiteiten worden georganiseerd door de commissie van het JAN, bestaande uit jonge alumni, in samenwerking met de afdeling Alumnirelaties & Fondsenwerving (A&F). Rogier van de Blaak (29) en Annelou Olde Beverborg (28) zetten zich in voor de commissie van het JAN. Van de Blaak, afgestudeerd in wetenschapscommunicatie en educatie, hoopt dat de activiteiten van het netwerk eraan bijdragen dat jonge alumni zich nog beter voorbereid voelen op de arbeidsmarkt. ‘Veel vaardigheden die van belang zijn bij bijvoorbeeld sollicitaties en contractonderhandelingen komen tijdens je studie toch weinig aan bod,’ geeft hij aan. Dit beaamt Olde Beverborg, die werkzaam is als juridisch adviseur bij een accountantskantoor. Naast het educatieve karakter van de bijeenkomsten legt ze graag nog eens de nadruk op het sociale aspect. ‘Het is ook een leuke manier om mensen te leren kennen met een andere achtergrond en ervaring.’

De RUG onderhoudt al meer dan dertig jaar actief contact met haar alumni, maar niet eerder was dit specifiek gericht op de jonge afgestudeerden. Sandy Fidder (27), projectmanager alumnirelaties en zelf alumna bedrijfskunde, denkt dat het steeds belangrijker wordt om juist de jonge alumni aan te spreken. ‘Sinds de crisis is de arbeidsmarkt sterk veranderd, het is voor oud-studenten lastiger geworden om na hun afstuderen passend werk te vinden. We merken dan ook dat jonge alumni behoefte hebben aan begeleiding en ondersteuning in hun loopbaan,’ legt ze uit. ‘En dat de bijeenkomsten naast leerzaam ook gezellig zijn, maakt het extra leuk.’

‘EEN SLEUTELHANGER IS EEN UITVINDING DIE ER VOOR ZORGT DAT BIJ VERLIES ALLE SLEUTELS IN ÉÉN KEER WEG ZIJN’

STELLING **DANNY KOEDIJK** MEDISCHE WETENSCHAPPEN

TEKST > **MARJAN BROUWERS**
FOTO > **JEROEN VAN KOOTEN**

Verder denken over een Incompany programma op maat

Hoe een leraar in hart en nieren bestuursvoorzitter werd

Na 42 jaar onderwijservaring heeft bestuursvoorzitter Romain Rijk afscheid genomen van Stichting Carmelcollege. Hij kijkt met plezier terug op zijn onderwijsjaren en op de serie van zeven leiderschapsconferenties die hij samen met AOG School of Management op touw zette. Een portret van een bevlogen leraar die bestuursvoorzitter werd.

Dat Romain Rijk het onderwijs in zou gaan, was nooit een vraag, maar altijd een zekerheid. Zijn vader was leraar Frans en werd later eerst conrector en daarna rector. Op één na zaten al zijn ooms in het onderwijs. 42 jaar later constateert hij dat hij een goede keuze heeft gemaakt: "Ik heb al die jaren met veel plezier in het onderwijs gewerkt." Hij wist al jong dat hij leraar zou worden. In welk vak hij zou gaan lesgeven kwam wat hem betreft op de tweede plaats: het ging in eerste instantie om het vak van leraar. "Mensen die het onderwijs in willen adviseer ik altijd om te kiezen voor het vak van leraar. Leraar is je beroep, het vak dat je geeft is je specialisatie." Als rasechte alfa wilde hij aanvankelijk Frans gaan geven, maar op advies van zijn vader koos hij voor Engels. "De Mammoetwet kwam eraan waardoor Frans een keuzevak zou worden. Engels leek daarom een zekerder keuze."

Van Rotterdam naar Deventer via Gouda

Zijn eerste schreden op het pad van leraar zette hij op zijn oude school in Rotterdam, waar zijn vader op dat moment rector was. "Dat was het Sint Franciscus College, een ouderwetse katholieke jongensschool. Mijn vader was er de eerste lekenrector. Ik ging er na mijn kandidaats in 1975 lesgeven en heb daar twee jaar geproefd aan het vak van leraar."

Vanaf 1977 was hij leraar Engels op het Sint Antonius College in Gouda. In 1988 werd hij conrector voor de bovenbouw en roostermaker. "Ik heb in die periode leren leidinggeven en leerde de school heel goed kennen. Er was altijd wel iets: mensen willen een ander lokaal, een ander rooster, een andere klas. Ik heb er veel van geleerd." Na vier jaar stapte hij over naar het Geert Groote College in Deventer, waar

#VERBINDEN

VERTROUWEN

Rijk in 2000 een grote fusie met twee andere scholen tot stand bracht: een enerverende tijd. “In die periode was er veel discussie over zwarte en witte scholen en ook in Deventer ontstond er een tweedeling waar ik niet achter kon staan. Daarom heb ik me hard gemaakt voor de fusie tot het Etty Hillesum Lyceum.” Vijf jaar lang werkte hij als voorzitter van de centrale directie van de nieuwe school totdat het tijd was voor een nieuwe stap: hij werd in 2005 lid van het bestuur van Stichting Carmelcollege, een jaar later voorzitter.

Cultuur van Carmel

De cultuur van de Carmelscholen wordt deels bepaald door een zekere lichtvoetige ontspannenheid, vindt Rijk. “We zijn Bourgondisch ingesteld, we gaan goed met elkaar om, met humor en op een familiaire, niet-hiërarchische manier.” Met die instelling is hij met het leidinggevend en bestuurlijk topkader van Carmel begonnen aan de serie op maat gemaakte leiderschapsconferenties bij AOG School of Management. “We wilden goede voorbeelden met elkaar delen en een gemeenschappelijk gevoel laten ontstaan. Thema’s die aan de orde kwamen waren zeer divers. We hebben gesproken over modern bestuur en bestuurlijk samenspel, over organisatiebewustzijn en visievorming, over ethiek en zingeving en goed bestuur en – ook heel interessant – over macht, invloed en vertrouwen. En tussendoor was er steeds volop tijd om te praten, te wandelen en te dineren met een goed glas wijn erbij. Want dat hoort er ook bij. Al met al was het een mooi in-company-traject dat we samen met Durk Piet de Vries en Philip Wagner namens AOG School of Management hebben opgezet.”

Vertrouwen in elkaar

Tijdens de conferenties was Rijk vooral degene die observeerde. “Ik houd ervan om vanaf de zijlijn naar het team te kijken, ik ben naast de inhoud vooral geïnteresseerd in wat er tussen mensen gebeurt, hoe iedereen zich ontwikkelt. De nadruk lag op wie we samen zijn, op wat ons verbindt. Ook in tijden van grote verandering, waarin de accenten verschuiven, delen we dezelfde waarden en hetzelfde speelveld. We geloven binnen Carmel in subsidiariteit: we leggen de verantwoordelijkheden zo laag mogelijk in de organisatie neer. Ieder van ons draagt zelf verantwoordelijkheid. Dat kan alleen als je vertrouwen hebt in elkaar en als je bij elkaar betrokken bent. Daar hebben we tijdens deze conferenties ook aan gewerkt.”

Onvervangbaarheid van de leraar

Wat voor hem al die jaren overeind is gebleven is de positie van de leraar en de verbondenheid tussen leraar en leerling. “Het gaat er niet in eerste instantie om dat je de stelling van Pythagoras kunt uitleggen, maar om de relatie die jij opbouwt met je leerlingen. Een leraar is een leeg begrip zonder leerlingen. En een leerling is geen leerling zonder leraar. Ze zijn een ondeelbaar geheel. Ik geloof niet in onderwijs waarbij de leraar niet meer is dan een begeleider van een leerproces. De leraar is een essentieel onderdeel van het leren. En natuurlijk heb je daarbij veel aan de mogelijkheden die de ICT ons biedt, maar ICT is een middel, geen doel op zich. Een middel om meer maatwerk mogelijk te maken. De ICT kan nooit de leraar vervangen.”

Sjoelbak verbouwen

Hij zou graag zien dat er meer maatwerk in het onderwijs ontstaat. “Een havo 3-klas is geen homogene groep. Leerlingen verschillen van elkaar. Ik zie het huidige onderwijssysteem als een sjoelbak: als je eenmaal in een bepaald vakje zit, kom je er niet zo gemakkelijk meer uit. Laten we de sjoelbak eens flink verbouwen zodat leerlingen kunnen leren op hun eigen, vaak meerdere niveaus. Zodat ze de kans krijgen om hun talenten naar boven te laten komen. En laten we dan meteen meer doen met een groen in plaats van een rood potlood. De neiging in het onderwijs is zo groot om alleen te wijzen op wat leerlingen verkeerd hebben gedaan. Leerlingen die een vijf of een vier te veel hebben en blijven zitten, moeten alle vakken overdoen. Dat is toch verspilling van tijd en talent? Om nog maar te zwijgen over wat dit doet met de motivatie van leerlingen. Natuurlijk moeten ze weten wat er beter kan, maar je weet toch dat je een vis nooit kunt leren om in een boom te klimmen, hoe veel rode strepen je ook zet. Help leerlingen liever om te doen waar ze wel goed in zijn, zodat ze hun talenten kunnen ontplooien.”

Herder en zijn kudde

Nu de laatste leiderschapsconferentie achter de rug is en hij na de zomervakantie het stokje heeft overgegeven aan zijn opvolgster, is het juiste moment aangebroken om te vragen hoe hij zijn eigen leiderschap ziet. Hij ziet zich als de herder in de kudde. “Ik hoef als leider niet steeds zichtbaar te zijn en voor de troepen uit te lopen. Ik loop liever rond in de kudde zelf, zodat ik kan zien wat er gaan de is. Ik ben een herder met een stok om de weg te wijzen en soms te slaan. En ik heb een slimme herdershond die de boel bij elkaar houdt en – als dat nodig is – gemeen kan bijten.”

TALENT ONTPLOOIEN

Startdata 2017	
Publieke Strategie en Leiderschap	maandag 30 oktober
Academie Permanent	donderdag 2 november
Meesterschap in Adviseren	donderdag 2 november
Innovatie en Business Development	dinsdag 14 november
Persoonlijk Leiderschap in Transities	maandag 20 november
Talent en Organisatieontwikkeling	dinsdag 21 november
Verandermanagement	woensdag 22 november
Leiderschap bij Digitale Transformaties	donderdag 23 november
Bestuurlijk Leiderschap	dinsdag 28 november
Excelleren in Onderwijsbestuur	donderdag 7 december

Meer weten over onze opleidingen?
Kijk op **www.aog.nl/br5**

AOG school of management
amersfoort / groningen

PORTRETTEN

WWW.RUG.NL/PORTRETTENGALERIJ

Sinds de stichting in 1614 heeft de Groningse universiteit de traditie dat het portret van emeriti-hoogleraren wordt aangeboden aan de alma mater. Inlichtingen over schenking van portretten: Rolf ter Sluis, directeur Universiteitsmuseum, r.ter.sluis@rug.nl. Meer afbeeldingen staan op www.rug.nl/portrettengalerij.

B.J. (Ben) Kouwer (1955-† 1968)
Toegepaste psychologie
Door Jacqueline Kasemier

C.R.H. (Charles) Wildevuur (1975-1979)
Experimentele chirurgie
Door Annemarie Busschers

B.J. Kouwer

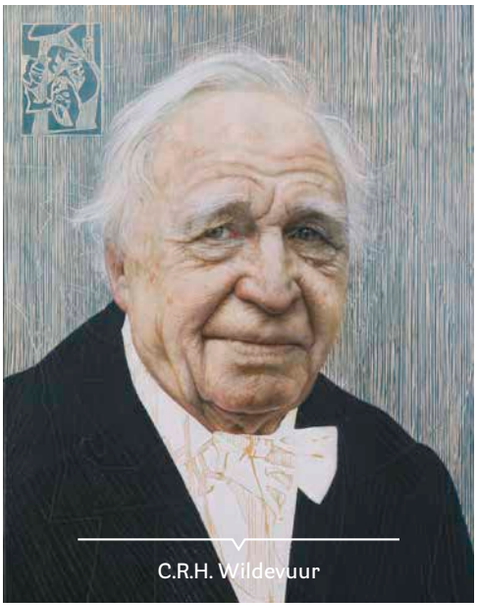
C.R.H. Wildevuur

ORATIES

WWW.RUG.NL/NEWS-AND-EVENTS

Tenzij anders vermeld beginnen oraties om 16.15 uur. Meer informatie: afdeling Communicatie, tel. (050) 363 4444, communicatie@rug.nl of raadpleeg de rubriek 'Nieuws en agenda' op www.rug.nl.

Wijzigingen en vergissingen voorbehouden.

Science and Engineering
17 oktober 2017
prof. dr. S. (Simon) Verhulst
Evolutionaire biologie van veroudering

24 oktober 2017
prof. dr. M.J.H. (Martien) Kas
Behavioural Neurosciences

Medische wetenschappen
7 november 2017 (gaat niet door)
prof. dr. E.W. (Eelco) Hoving
Kinderneurochirurgie

28 november 2017
prof. dr. A. (Annemieke) Hoek
Voortplantingsgeneeskunde i.h.b. reproductieve gezondheid

Rechtsgeleerdheid
10 oktober 2017
prof. dr. ir. A.G.(Arjan) Bregman
Bouwrecht

Gedrags- en Maatschappijwetenschappen
14 november 2017
prof. dr. S. (Stynke) Castelein
Herstelbevordering bij ernstige psychische aandoeningen

Wijsbegeerte
31 oktober 2017
prof. dr. M. (Martin) Lenz
Geschiedenis van de filosofie

Letteren
12 december 2017
prof. dr. O.J. (Oliver) Moore
Chinese taal en cultuur

32e JAARGANG – 3e NUMMER/OKTOBER 2017 – ISSN 0921-1721

COLOFON

WWW.RUG.NL/BROERSTRAAT5

Broerstraat 5 is een gratis kwartaalmagazine voor alle afgestudeerden, gepromoveerden en relaties van de RUG, inclusief oud-cursisten van de Academische Opleidingen Groningen. *Broerstraat 5* wil ertoe bijdragen dat het contact tussen de universiteit en iedereen die daar onderwijs heeft gevolgd in stand blijft en zo mogelijk intensiever wordt. Heeft u opmerkingen of ideeën? Laat het ons weten!

Redactie
Fardau Bamberger
Fenneke Colstee-Wieringa
Sandy Fidder
Josca Westerhof
Bert Wolfkamp

Hoofdredactie
Fenneke Colstee-Wieringa

Redactieadres
Redactie Broerstraat 5
Postbus 72
9700 AB Groningen
Telefoon (050) 363 52 36
redactieB5@rug.nl

Ontwerp en lay out
In Ontwerp, Assen

Druk
Zalsman
Oplage 87.000

Adreswijzigingen
Indien u wijzigingen wilt doorgeven of contact niet op prijs stelt, kunt u zich wenden tot Alumnirelaties RUG:

Telefoon (050) 363 30 61
alumni@rug.nl of via
www.rug.nl/alumni/wijzigingen

De RUG hecht veel waarde aan contact met haar oud-studenten. Conform de Wet Bescherming Persoonsgegevens gaat de universiteit zorgvuldig met adresgegevens om.

(ADVERTENTIE)

TE KOOP

Recreatiewoning gemeente Wedde

Beste ouders, uw zoon en of dochter studeert aan de Rijksuniversiteit Groningen, met alle hectiek vandien. Studeren doe je in alle rust in Oost-Groningen, op **Villapark Weddermeer**, met alle faciliteiten, waaronder een overdekt zwembad.

De luxe, goed onderhouden, 4 pers. woning is gelegen op 869 m² eigen grond en direct aan vis/vaarwater. De woning van 80 m² is voorzien van heteluchtverwarming (2017) en bestaat uit: woonkamer/openkeuken, 2 slaapkamers, 1 kamer met vaste combi-sauna en zonnebank, 1 badkamer met ligbad, 2 toiletten en een berging.

De keuken is voorzien van een kookstel, combi-magnetron, vaatwasser, wasmachine en droger. Tuin op het zuid-westen met parkeerplaats, terras en steiger a/h water.

De koopsom bedraagt € 109.000,– k.k. De bijdrage voor de Vereniging van Eigenaars is € 1.280,– per jaar. (prijspeil 01-01-2018). Verhuur is mogelijk maar zeker niet verplicht.
Voor u een leuke belegging tijdens de studie van uw kind(eren).

Voordeliger kunt u uw kind(eren) niet laten wonen.
Voor informatie en of bezichtiging van recreatiewoning nr. 33 neemt u rechtstreeks contact op met de eigenaar, tel. 0653-867221 of de verkopende makelaar tel. 0599-313333.

Uw studententijd herbeleven en genieten in hartje Groningen?

Boek nu een drie daags weekendarrangement en beleef Groningen zoals u dat vroeger ook heeft gedaan en verblijf in hartje centrum in het University Hotel Groningen.

€ 79,50
per persoon

Het arrangement
- 2x overnachting op een comfortabele kamer
- 2x ontbijtbuffet

Op basis van een tweepersoons-kamer, toeslag één persoon 17,50 p.p.p.n.

Boek nu extra voordelig!
Boek nu met de speciale inlogcode en maak gebruik van dit voordelige arrangement.
Ga naar online reserveren en dan naar boeken met toegangscode (rechts bovenin het scherm) en gebruik de code: *Alumni*

rijksuniversiteit groningen
university hotel

Kleine Kromme Elleboog 7-b
9712 BS Groningen
t (+31) (0)50 - 3113424
e hotel@rug.nl
www.universityhotel.nl

rijksuniversiteit groningen

iShop

The University of Groningen is committed to sustainability.
These items are produced with love for people and planet.

Like us on facebook!
www.facebook.com/universiteitswinkel

€ 12,50

Dopper waterfles
Dutch Design drinkfles voor kraanwater: handig, mooi en duurzaam,.

€ 9,95

Tablet sleeve
Tablet sleeve van vilt, gemaakt van gerecycled textiel

Shopping bag
Handige opvouwbare draag-/boodschappentas

€ 2,95

Bestel via onze webshop: www.rug.nl/winkel

iShop
Oude Kijk in 't Jatstraat 19
www.rug.nl/winkel

T (050) 363 27 00
F (050) 363 72 00
E universiteitswinkel@rug.nl

www.rug.nl/winkel

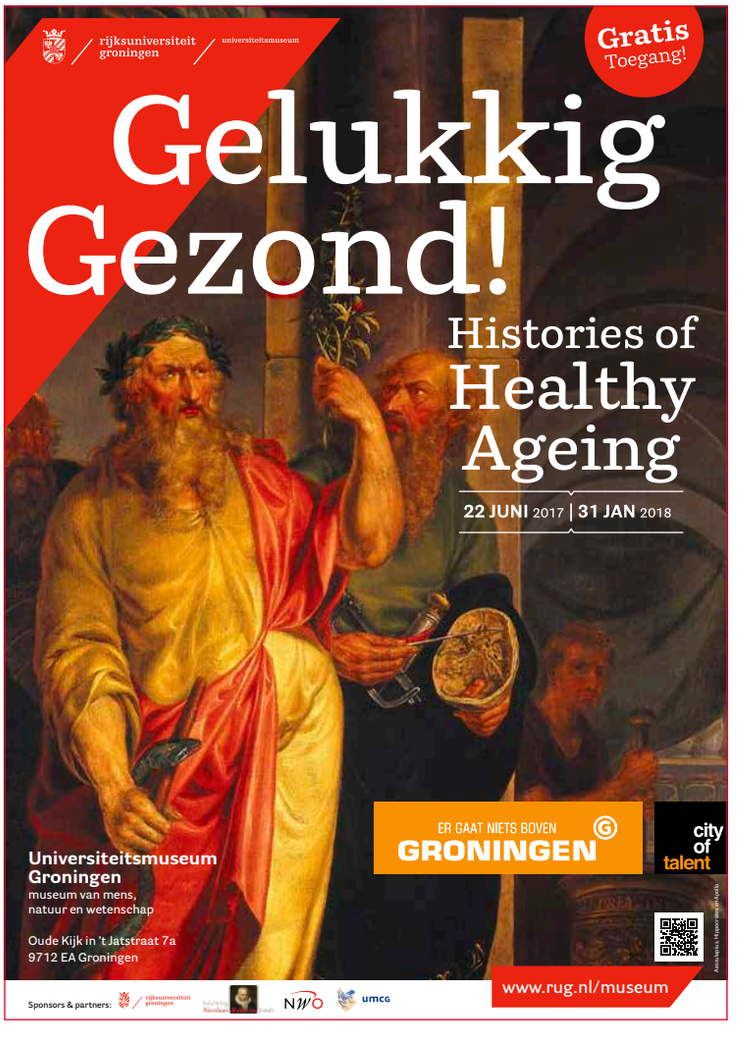

Twee ruimtelijke wetenschappers, beiden roken aan het zelfstandig ondernemerschap. Maar de ene zette zijn bedrijf op een laag pitje om bij zijn zoon te kunnen zijn, de andere verkoos een vast inkomen boven onzekerheid.

ELLIS ELLENBROEK

RETOURADRES: RUG/A&F, POSTBUS 72, 9700 AB GRONINGEN, NEDERLAND

BERT BULSINK (35)

STUDIE ruimtelijke wetenschappen van 2002 tot 2007 **IS** momenteel vooral bij zijn zoon **HUISHOUDEN** met Astrid Pater (36), RUG-alumnus communicatie en informatiewetenschappen, werkt bij Ministerie van Infrastructuur en Milieu; zoon Sam (1) **HUIS** Appartement in bomenbuurt Den Haag **VERZAMELINKOMEN 2016** 12.000 euro

'Mijn zus wees me na mijn studie op het Rijkstraineeprogramma. Ik werd toegelaten en had vier boeiende werkplekken bij de toenmalige ministeries Verkeer en Waterstaat en Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM). Twee jaar later solliciteerde ik intern en ging aan de slag met waterveiligheid, vooral het beleid over de kust. Na vijf jaar was ik toe aan iets anders. Ik had tot dan vooral mijn hoofd gebruikt en wilde meer praktisch werk doen. En iets met duurzaamheid, een thema dat op begon te komen en me aan het hart ging. Het ministerie bood hulp bij het starten van een eigen bedrijf. Ik heb energie-advies geven overwogen, maar koos uiteindelijk voor groene daken. Ik heb er een stuk of tien aangelegd. De meeste klanten willen een dak met sedumplantjes. De voordelen van een groen dak? Waar wil je beginnen? Het ziet er mooier uit, het houdt water vast waardoor het riool minder belast wordt, het verkoelt.

Ik ben steeds beschikbaar gebleven voor advieswerk. Vorig jaar heb ik nog een klus gedaan in loondienst, maar dat beviel niet zo goed. Op mijn laatste werkdag werd Sam geboren. Nu zorg ik vooral voor hém. Dit jaar heb ik maar één dak gedaan. Het is een bewuste keus het eerste jaar vier dagen per week bij Sam te zijn. Om zo'n kleine baby meteen naar de opvang te brengen past niet bij mijn filosofie.
Ik ontdek de wereld opnieuw door de ogen van mijn kind. Prachtig om te zien hoe hij een grassprietje vast kan pakken of enthousiast is over een takje.
De rest van mijn leven huisvader zijn is niet mijn bedoeling. Ook die daken zie ik mij niet tot mijn pensioen volhouden. Ik ben dan zelf in de weer met een ladder en planten, dat is fysiek zwaar. Ik ga weer solliciteren en hoop een baan te vinden. Een combinatie van water en duurzaamheid zou mooi zijn. Duurzaamheid is de rode draad in mijn leven. Het heeft te maken met hoe ik omga met de aarde, met energie, maar ook met hoe ik mijn zoon opvoed. Mensen die mij kennen noemen mij Sustainable Bert.'

www.dakvergroening.nl

BILLIE DE HAAS (34)

STUDIE ruimtelijke wetenschappen van 2002 tot 2009; promoveert in december **IS** docent bij Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen van de RUG **HUISHOUDEN** met Niels van Schaik (39), RUG-alumnus ruimtelijke wetenschappen en adviseur wonen bij woningcorporatie; zoon Lenny (3) **HUIS** appartement in de Baarsjes in Amsterdam **MAANDINKOMEN** bruto: 3111 euro

'Ik houd van verhalen over mensen en de levenskeuzes die ze maken. Het leidde me naar ruimtelijke wetenschappen in Groningen. Na de bachelor sociale geografie deed ik de tweejarige researchmaster met de specialisatie population studies, maar twijfelde over promoveren. Zou dat niet vier jaar achter de computer worden? Mijn begeleidster zei dat ik ook lekker veldwerk kon gaan doen. Zij zat toevallig in het bestuur van een organisatie die seksuele voorlichtings-programma's helpt ontwikkelen in verschillende landen in Azië en Afrika. Ze zochten iemand voor de evaluatie van een programma in Oeganda. Dat werd mijn afstudeeronderzoek. Ik studeerde cum laude af. Bij mijn afstuderen lag de focus op leerlingen, voor mijn promotie heb ik in en om de hoofdstad Kampala docenten van zestien middelbare scholen geïnterviewd over hoe zij het ervaren om seksuele voorlichting te geven. Seksuele voorlichting is een uitdagend en maatschappelijk relevant onderwerp waar nog veel over te leren valt, niet alleen in Oeganda, maar ook in Nederland. Mijn contract als promotiestudent liep in 2013 af, mijn proefschrift was nog niet klaar. Ik ben als zzp'er gaan werken. De klussen kwamen uit mijn eigen netwerk, wat onderwijs, wat onderzoek, koude acquisitie hoefde ik niet te doen. Het ging zo goed dat mijn dissertatie op de achtergrond raakte, ik wist op een bepaald moment niet eens meer precies waar die over ging! Gelukkig sprak ik een professor die me weer op het goede spoor bracht. Hij overtuigde me ervan dat die PhD-graad voor mijn cv belangrijk was. De universiteit heeft mij toen een tweedaags contract gegeven voor onderwijs, om als zzp'er te kunnen stoppen en toch een basisinkomen te hebben. Nu mijn proefschrift klaar is, is mijn contract uitgebreid tot vijf dagen in de week. Ik houd van de autonomie die je als zelfstandige hebt. Maar om je bedrijf levensvatbaar te houden moet je hard werken. De pieken brengen veel drukte en vergen een flexibiliteit die soms lastig te combineren is met een jong gezin. Gelukkig biedt het werken bij de universiteit mij ook veel autonomie en kan ik doen wat ik het liefst doe, onderwijs geven en onderzoek doen.'

www.billiedehaas.com